

L N B

LNB PRESES APSKATS
21-05-2021

Sagatavoja:
INFORMĀCIJAS PAKALPOJUMU UN SBA NODAĻA
UZZIŅU UN INFORMĀCIJAS CENTRS

Aicinājums bibliotēkām

Latvijas Nacionālās bibliotēkas atbalsta biedrība uzsāk jaunu projektu «Iedvesmas bibliotēka» un aicina Latvijas bibliotēkas pieteikt savas idejas.

Biedrības mērķis ir atbalstīt bibliotēkas un pašvaldības ceļā uz pozitīvām pārmaiņām un iedrošināt pilnveidot bibliotēku vidi un pakalpojumus. Uz sadarbību tiek aicināti bibliotekāri un pašvaldības, kas vēlas un var realizēt jaunas idejas. Pieteikties var ikviena bibliotēka, kurai ir redzējums par mūsdienīgām pārvērtībām savā bibliotēkā un kuras pašvaldība ir gatava līdzfinansēt projektu. Projektos, kuri biedrību aizraus un pārliecinās, tā kļūs par partneri – sniegs finansējumu līdz 50 %, organizatorisku

atbalstu un iespēju saņemt profesionālu arhitektu un dizaineru konsultācijas.

Idejai jābūt par mūsdienīgām pārvērtībām vietējās bibliotēkas saturā, dizainā vai arhitektūrā. Biedrība izraudzīsies labākās idejas un ar ziedotāju atbalstu palīdzēs tās īstenot.

Dalībai «Iedvesmas bibliotēkā» izraudzītās bibliotēkas paziņos 2021. gada decembrī. Bibliotēku idejas tiks realizētas 2022. gadā.

Uzsākt projektu «Iedvesmas bibliotēka» biedrību rosināja

2019. gadā īstenotās vizuālās pārmaiņas Latvijas Nacionālās bibliotēkas bērnu lasītavā. Patiecoties biedrības ziedotājiem un sadarbībai ar arhitektu biroju «Gaiss», mākslinieci Rūtu Briedi un AS «Latvijas finieris», bērnu lasītava ieguva jaunu dizainu. Šo projektu atzinīgi novērtējuši lasītavas apmeklētāji, tas pamanīts arī starptautiskā mērogā.

Pieteikt ideju «Iedvesmas bibliotēkai» var līdz 31. augustam.

Iedvesmas bibliotēkas nolikums un plašāka informācija par projektu atrodama www.gaisma.lv.

Laura Ņeverovska
Autores foto

Avots: Zemgale

Datums: 11-05-2021

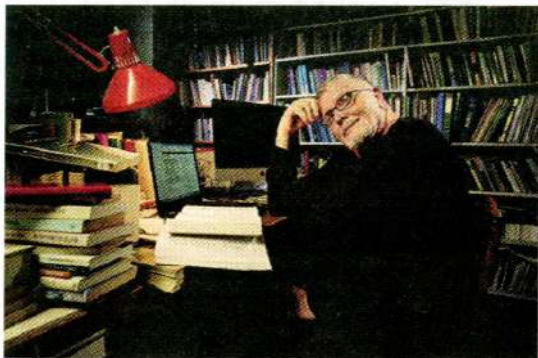
Latvijā

1957. gadā Andris Vilks - ir latviešu filologs, bibliotēku darbinieks. Latvijas Zinātņu akadēmijas goda loceklis. Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktors (no 1989). 1980. gadā A. Vilks absolvēja Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultāti. Laikā no 1978. līdz 1981. gadam bijis bibliotekārs V. Lāča Latvijas PSR Valsts bibliotēkas (pašlaik: Latvijas Nacionālā bibliotēka) Reto grāmatu un rokrakstu nodaļā, pēc tam līdz 1989. gadam vadījis Reto grāmatu un rokrakstu sektoru un Reto grāmatu un rokrakstu nodaļu. 1989. gadā A. Vilks kļuva par Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktoru. Ir lektors Latvijas Universitātes Sociālo zinātņu fakultātē. Laikā no 1998. līdz 2002. gadam A. Vilks bijis Latvijas Republikas Kultūras ministrijas Nacionālās kultūras padomes priekšsēdētājs, no 2004. līdz 2008. gadam vadījis Baltijas jūras valstu bibliotēku apvienību Bibliotheca Baltica. Viņš ir vairāku profesionālo organizāciju valdes vai padomes loceklis, tai skaitā pašlaik ir valdes loceklis Eiropas zinātnisko bibliotēkas līgu valdē, kā arī UNESCO Zināšanu sabiedrības programmu padomes priekšsēdētājs.

Avots: Ezerzeme

Datums: 14-05-2021

BĒRZIŅA PIEMIŅAI

◀ **PLATFORMĀ Zoom 18.** maijā plkst. 15 notiks izcilā latviešu dzejnieka un atdzejotāja Ulža Bērziņa (1944–2021) dzimšanas dienai veltīts piemiņas pasākums. Uldis Bērziņš bija 2016. gadā dibinātās Aleksandrijas bibliotēkas Draugu biedrības Latvijas nodaļas priekšsēdētājs, aktīvs Latvijas Nacionālās bibliotēkas lasītājs un atsaucīgs atbalstītājs. Plašāk: www.lnb.lv.

Avots: Diena

Datums: 18-05-2021

Geka un Cāļīte – "Gaismas piļi"

Rīt plkst. 19 Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) korē koncertprogrammā "Krāšņās skaņrades" tiešsaistē uzstāsies vijolniece Magdalēna Geka (attēlā) un pianiste Iveta Cāļīte. Programmā – Klāras Šūmanes, Amandas Maieres, Rutas Paideres, Maijas Einfeldes kompozīcijas. Koncertu varēs baudīt tiešsaistē LNB "Facebook" un "Youtube" kanālos.

Avots: Latvijas Avīze

Datums: 18-05-2021

14. jūnijā pieminēsim 1941. gada deportāciju upurus

Šogad aprīlēs 80 gadi kopš pirmās masu deportācijas, kad 1941. gadā padomju režīms izsūtīja vairāk nekā 15 tūkstošus Latvijas pilsoņu. Pieminot deportāciju upurus, 14. jūnijā vienlaikus visā valstī tiks lasīti izsūtīto iedzīvotāju vārdi. Tas notiks vienlaikus visās 119 Latvijas pašvaldībās, un lasījums no katras pašvaldības tiks straumēts sabiedrisko mediju portālā „LSM.lv” un Latvijas Nacionālās bibliotēkas mājaslapā. Būs apskatāma arī digitāla karte, kurā ievietos piemiņas pasākumu videomateriālus, datus un stāstus par izsūtītajiem, tā palīdzot aptvert deportāciju apmērus un sekas.

Tas, kas notika pirms 80 gadiem, ir traģiska un būtiska lappuse mūsu tautas un valsts vēsturē. Ar šo piemiņas pasākumu ne tikai personiski pieminēsim katru 14. jūnijā izsūtīto cilvēku, bet atcerēsimies arī to, ka šim notikumam ir bijusi milzīga nozīme visā mūsu tautas tālākajā vēstures gaitā. Ir jāsaprot, ka piemiņas diena nav tāpēc, lai pie ekām izkārtu karogus ar sēru lentēm, – tā liecina, ka ir notikums, kurā cietušos mēs joprojām atceramies, pieminam un godinām. 1941. gada 14. jūnijā notika mērķtiecīga, plānota un organizēta akcija, kuras uzdevums bija, poētiski izsakoties, atņemt latviešu tautai galvu un sirdi. Uz Sibīriju tika izsūtīti cilvēki, kuru lojalitāte Latvijas valstij bija okupācijas režīmam tik bīstama, ka vienīgais veids, kā to apspiest, kā nepieļaut pretošanos, bija iznīcināt šos cilvēkus, turklāt darīt to iespējami pazemojošākā veidā, kas radītu bailes un pakļautu tos, kurus deportācijas tieši neskāra. Kopā ar tiem, kas strādāja valsts un tautas labā – Latvijas armijas

virsniekiem, inteliģences pārstāvjiem, valsts un pašvaldību pārvaldes darbiniekiem, aizsargu organizācijas dalībniekiem, rupniekiem un darījumu cilvēkiem –, tika izsūtītas viņu ģimenes, tādējādi padomju vara demonstrēja, ka tās ceļā iznīcināmi ir gan zidaiņi, gan sirmgalvi. Uzmanīgi ieskatoties izsūtīto sarakstos, uzkrītoši saskatāmas šīs sakarības, par kurām bieži vai nu tiek piemirsts, vai arī tas apzināti tiek noklusēts un sagrozīts – 1941. gada 14. jūnija deportācijās cilvēki netika izsūtīti tāpēc, ka kaimiņam skauda leknāks pļavas gabals vai pienīgāka govs, sarakstus nesastādīja, balstoties anonīmos ziņojumos, nebija izsūtāmo normas, kas jāizpilda, tāpēc lopu vagonos varēja nokļūt jebkurš garāmgājējs no ielas. Babītes novada deportēto personu saraksts ir kā apliecinājums tam, cik pārdomāta un nežēlīga bija izsūtīšana, jo sarakstā ir pagasta darbigākie cilvēki, kas ieņēma amatus, bija saņēmuši valsts apbalvojumus, bija rostīgi, izglītoti, atbildīgi. Un saraksts

Šogad aprīl 80 gadi, kopš Baigais gads no Latvijas aizrāva cilvēkus, kuri gribēja to pašu, ko lielākā daļa no mums, – dzīvot, strādāt, priecāties, redzēt, kā aug bērni un mazbērni, kas veidos arvien labāku, plaukstošāku un partיעיגāku valsti. Nosaucot vārda katru, kurš šajā dienā tika izsūtīts uz Sibīriju, mēs apliecinām, ka Latvijas valsts turpinās un katram tās pilsonim ir nozīme, katrs ir svarīgs. Babītes novada deportēto personu sarakstu lasījums notiks „Vietvalžos”, kadreizēja Salas pagasta namā, kura priekšā pirms ceļa uz Sibīriju tika šapufleeti tie, kurus izsūtīja no šī pagasta.

tos ir arī vienu un divus gadus veci bērni, sirmgalvi, kam aiz muguras gan darba mūžs, gan Latvijas valsts dzimšana un veidošanās, tā parādot, ka režīms neapstāsies nekā priekšā, tam nav nekā svēta vai saudzējama, tas nepazist žēlsirdību.

Operācija tika sagatavota samērā īsā laikā – no aprīļa līdz jūnijam –, un jau 26. maijā Latvijā bija uzskaitīti 15 tūkstoši „pretpadomju un sociāli svešo elementu”. Sarakstu sastādīša-

nā izmantoja visdažādākos avotus: arhīvu dokumentus (tajā laikā arhīvi bija Iekšlietu tautas komisariāta pārziņā) – Latvijas Republikas valsts iestāžu, politisko partiju, sabiedrisko organizāciju arhīvus –, dokumentus par nacionalizāciju u.c. avotus, kā arī Valsts drošības tautas komisariāta un Iekšlietu tautas komisariāta kartotēkas un slepeno aģentu ziņojumus. Izsūtīšana bija organizēta tā, lai Latvijā būtu iespējami mazāk cilvēku,

kas ir gana gudri, izglītoti, drosmīgi un uzņēmīgi, lai stātos tautas priekšgalā, iedvesmotu to un pretotos iebrucējiem un viņu uzspiestajai varai. Tālākā vēstures gaita pierāda, ka lielā mērā tas izdevās, turklāt bija jāpiedzīvo vēl vācu okupācija, masveida emigrācija un 1949. gada deportācijas, kas bija mērķetas citā virzienā – atņemt tautai „rokas”, izsūtīt tos cilvēkus, kas bija saimnieciski spēcīgi un neatkarīgi, padomju varai ļoti apzinoties, ka no turīgākā sabiedrības slāņa drīz vien var izaugt jauna paaudze, kas nebūs ar mieru pakļauties.

Mēs varam dzīvot neatkarīgi un brīvā valstī. Mēs varam lemt par tiem, kas šo valsti vadīs. Mēs varam izvēlēties. Un mūsu pienākums ir atcerēties tos, kuri samaksāja visdārgāko cenu, jo viņiem visas izvēles vienā naktī tika atņemtas. Atcerēties, nosaucot vārdā.

Dace Ulpe,

Babītes novada pašvaldības Kultūrizglītības centra filiāles „Vietvalži” Iestāžu zāles vadītāja

Avots: Babītes Ziņas

Datums: 18-05-2021

Pieminot 80 gadus kopš pirmās deportācijas, 14. jūnijā vienlaikus visā valstī lasīs izsūtīto vārdus

Šogad apritēs 80 gadi kopš pirmās masu depor-

Avots:Krustpils Novadnieks

Datums: 11-05-2021

tācijas, kad 1941. gadā padomju režims izsūtīja vairāk nekā 15 tūkstošus Latvijas pilsoņu. Atceroties šo noziegumu, 14. jūnijā vienlaikus visā valstī, arī Krustpils novada pašvaldībā – Atašienes pagastā pie baznīcas, lasīs izsūtīto iedzīvotāju vārdus.

Pasākums "Aizvestie. Neaizmirstie. 80 gadi kopš 14. jūnija deportācijām" notiks vienlaikus visā Latvijā – katrā pašvaldībā, arī Krustpils novada pašvaldībā 14.jūnijā plkst. 11.00 tiks sākti 1941.

gadā deportēto iedzīvotāju vārdus lasījumi, tādējādi godinot ikvienu izvestā Latvijas valstspiederīgā piemiņu. Aptuvenajā Krustpils novada pašvaldības tā laika teritorijā tika izsūtīti 106 cilvēki no visiem mūsu novada pagastiem.

Pasākuma idejas autore Sandra Kalniete norāda: "Nav nekā personīgāka un individuālāka par cilvēka vārdu un uzvārdu, jo tas pavadā ikvienu no dzimšanas līdz nāves brīdim un turpi-

na pastāvēt līdz laiku aizlākiem vēstures annālēs. Ikviens izsūtītais ir pelnījis, lai viņš nebūtu tikai sīka vienība kādā lielākā, apkopojošā skaitlī. Vārdu lasīšanas ceremonijai vienlaikus notiekot visos Latvijas novados un pagastos un piemiņas brīžus saslēdzot vienotā Latvijas timeklī, tiek dota iespēja piemiņas pasākumā piedalīties kā Latvijā, tā visā pasaulē mītošajiem tautiešiem."

Lasījums no katras pašvaldības tiks straumēts reā-

llaikā platformās LSM.lv un LNB.lv, kur būs pieejama "Karšu izdevniecības Jāņa sēta" izstrādāta digitāla Latvijas karte ar apkopotām saitēm uz tiešraidēm no pasākumiem pašvaldībās. Šajā kartē vēlāk tiks ievietoti arī piemiņas pasākumu videomateriāli, kā arī dati par deportētajiem, lai veidotu un attīstītu publiski pieejamu tiešsaistes platformu, kas vizualizē deportācijas Latvijā, palīdzot aptvert apmēru un sekas, parādot statistiku un

vienlaikus ļaujot izsekot individuāliem izvesto cilvēku stāstiem.

Pasākumu "Aizvestie. Neaizmirstie. 80 gadi kopš 14. jūnija deportācijām" atspoguļos arī Latvijas sabiedriskie mediji.

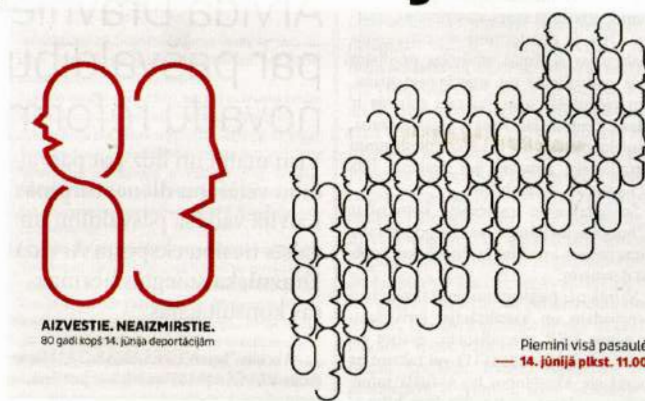
Piemiņas pasākumu rīko Valsts prezidenta kanceleja sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku, ekspertiem no Latvijas Nacionālā arhīva, "Karšu izdevniecības Jāņa sēta" un sabiedriskajiem medijiem.

14. jūnijā notiks 1941. gadā izsūtīto iedzīvotāju vārdu lasījumi

Pieminot Latvijas iedzīvotāju pirmās masu deportācijas 80. gadadienu, vienlaikus visā valstī notiks 1941. gadā izsūtīto iedzīvotāju vārdu lasījumi.

2021. gada 14. jūnijā aprit 80 gadu, kopš Padomju Savienība pēc Latvijas okupācijas organizēja pirmās masu deportācijas. 1941. gadā tika izsūtīti vairāk nekā 15 tūkstoši Latvijas pilsoņu. Pieminot deportāciju upurus, vienlaikus visā Latvijā lasīs 1941. gadā izsūtīto Latvijas iedzīvotāju vārdus. Piemiņas pasākumi notiks arī tautiešu mitiņu zemēs ārpus Latvijas.

Pasākums "Aizvestie. Neaizmirstie. 80 gadi kopš 14. jūnija deportācijām"

notiks vienlaikus visā Latvijā – katrā pašvaldībā plkst. 11.00 tiks sākti 1941. gadā deportēto iedzīvotāju vārdu lasījumi,

tādējādi godinot ikvienu izvestā Latvijas valstspiederīgā piemiņu. Lasījums no katras pašvaldības tiks straumēts

reāllaikā platformās LSM.lv un LNB.lv, kur būs pieejama "Karšu izdevniecības Jāņa sēta" izstrādāta digitāla Latvijas karte ar apkopotām saitēm uz tiešraidēm no pasākumiem pašvaldībās. Šajā kartē vēlāk tiks ievietoti arī piemiņas pasākumu videomateriāli, kā arī dati par deportētajiem, lai veidotu un attīstītu publiski pieejamu tiešsaistes platformu, kas vizualizē deportācijas Latvijā, palīdzot aptvert apmēru un sekas, parādot statistiku un vienlaikus ļaujot izsekot individuāliem izvesto cilvēku stāstiem.

Pasākumu "Aizvestie. Neaizmirstie. 80 gadi kopš 14. jūnija deportācijām" atspoguļos Latvijas sabiedriskie mediji.

Piemiņas pasākumu rīko Valsts prezidenta kanceleja sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku, ekspertiem no Latvijas Nacionālā arhīva, "Karšu izdevniecības Jāņa sēta" un sabiedriskajiem medijiem.

Avots: Kandavas Novada Vēstnesis

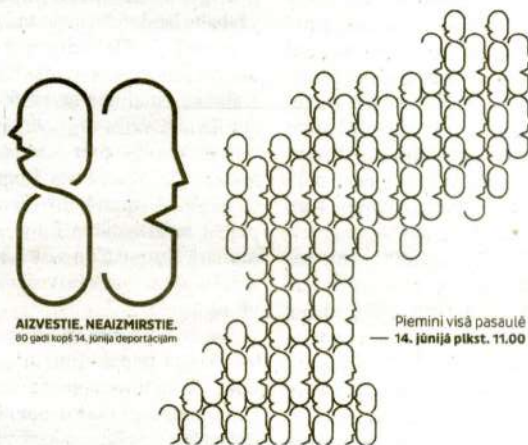
Datums: 05-05-2021

Aizvestie. Neaizmirstie

Pieminot Latvijas iedzīvotāju masu deportācijas, notiks 1941. gadā izsūtīto iedzīvotāju vārdu lasījumi

(LETA) Pieminot 1941. gada deportāciju upurus, vienlaikus visā Latvijā lasīs 1941. gadā izsūtīto Latvijas iedzīvotāju vārdus, turklāt piemiņas pasākumi notiks arī tautiešu mītnu zemēs ārpus Latvijas, informēja Valsts prezidenta kancelejas Mediju centra vadītāja Justīne Deičmane.

Viņa pavēstīja, ka tiešsaistē uzrunājos 119 pašvaldību pārstāvjus, kuri nodrošinās piemiņas pasākuma "Aizvestie. Neaizmirstie. 80 gadi kopš 14. jūnija deportācijām" norisi Latvijas pašvaldībās, Valsts prezidents Egils Levits uzsvēra, ka pasākumam ir dots zīmīgs nosaukums. Viņš vērsa uzmanību, ka jēdziens "neaizmirstie" apliecina, ka mēs atceramies to, kas no-

tika pirms 80 gadiem, un mēs atceramies katru atsevišķo cilvēku, kuŗu okupanti izsūtīja no Latvijas.

"Cilvēka vārdam un uzvār-

dam ir unikāla nozīme. Tā ir daļa no personības. Ja mēs pieminēsim šos visus vārdus, mēs atcerēsimies arī konkrētos

(Turpinājums 4. lpp.)

Aizvestie. Neaizmirstie

(Turpinājums no 1. lpp.)

cilvēkus, no kuŗiem liela daļa izsūtījumā gāja bojā. Tas ir mūsu šodienas paaudzes pienākums šos cilvēkus neaizmirst," uzsvēra valsts pirmā persona.

Valsts prezidents norādīja, ka tā bija padomju okupācijas režīma apzināta politika – iznīcināt pilsoniski aktīvāko latviešu nācijas sastāvdaļu, uz kuŗiem balstījās Latvijas valsts. Viņš uzsvēra, ka deportācijas atstāja milzīgu tukšumu mūsu nācijas dzīvē. Laikā, kad Latvijas valsts bija okupēta, tā vairs nevarēja aizstāvēt savus pilsoņus. Tā tas turpinājās 50 gadus, kad valsts juridiski eksistēja, taču nebija spējīga

darboties.

"Latvijas iedzīvotāji pārdzīvoja šo laiku un atjaunoja savu valsti, lai šodien mēs dzīvotu neatkarīgā Latvijā. Tādēļ gaidāmais pasākums ir ārkārtīgi svarīgs mūsu nācijas vēsturiskās atmiņas stiprināšanai," pauda Levits.

Pasākums "Aizvestie. Neaizmirstie. 80 gadi kopš 14. jūnija deportācijām" notiks vienlaikus visā Latvijā - katrā pašvaldībā 14. jūnija plkst. 11 tiks sākti 1941. gadā deportēto iedzīvotāju vārdu lasījumi, tādējādi godinot ikviena izvestā Latvijas valstspiederīgā piemiņu.

Pasākuma idejas autore Sandra Kalniete (JV) norādīja,

ka nav nekā personīgāka un individuālāka par cilvēka vārdu un uzvārdu, jo tas pavada ikvienu no dzimšanas līdz nāves brīdim un turpina pastāvēt līdz laiku aizlaikiem vēstures annālēs. Pēc viņas paustā, ikviens izsūtītais ir pelnījis, lai viņš nebūtu tikai sīka vienība kādā lielākā, sakopojošā skaitlī. Vārdu lasīšanas ceremonijai vienlaikus notiekot visos Latvijas novados un pagastos un piemiņas brīžus saslēdzot vienotā Latvijas tīmeklī, tiek dota iespēja piemiņas pasākumā piedalīties kā Latvijā, tā visā pasaulē mītošajiem tautiešiem.

Lasījums no katras pašvaldības tiks straumēts reāllaikā platformās "Lsm.lv" un "Lnb.lv", kur būs pieejama "Karšu

izdevniecības Jāņa sēta" izstrādāta digitāla Latvijas karte ar sakopotām saitēm uz tiešraidēm no pasākumiem pašvaldībās. Šajā kartē vēlāk tiks ievietoti arī piemiņas pasākumu videomateriāli, kā arī dati par deportētajiem, lai veidotu un attīstītu publiski pieejamu tiešsaistes platformu, kas vizualizē deportācijas Latvijā, palīdzot aptvert apmēru un sekas, parādot statistiku un vienlaikus ļaujot izsekot

individuāliem izvesto cilvēku stāstiem.

Pasākumu "Aizvestie. Neaizmirstie. 80 gadi kopš 14. jūnija deportācijām" atspoguļos Latvijas plašsaziņas līdzekļi. Piemiņas pasākumu rīko Valsts prezidenta kanceleja sadarbībā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku, ekspertiem no Latvijas Nacionālā archīva, "Karšu izdevniecības Jāņa sēta" un plašsaziņas līdzekļiem.●

Periodika.lv un Grāmatas brīvā piekļuvē

Undine Adamaite

LATVIJAS Nacionālās bibliotēkas digitālās kolekcijas *Periodika.lv* un *Grāmatas* brīvā piekļuvē ikvienam interesentam būs līdz šī gada beigām, informē LNB pārstāvis Augusts Zilberts.

Kolekcijas ir papildinātas

ar jaunu saturu. Portālā *Periodika.lv* būs pieejams laikraksts *Sports*, kas izdots no 1955. līdz 2001. gadam un ir centrālais izdevums par sportu Latvijā. Laikrakstā ietverta informācija, piemēram, par treniņprocesu, intervijas ar sportistiem, zinas par mazāk zināmiem sporta

veidiem. Portāls ir papildināts ar žurnālu *Zinātne un Tehnika*, kas iznācis no 1960. līdz 1989. gadam. Tajā atrodami populārzinātniski dažādu zinātnes nozaru speciālistu raksti par tā laika aktualitātēm ķīmijā, bioloģijā, inženierzinātnēs, astronomijā, datorzinātnēs – pirmsāku-

miem Latvijā, arī materiāli par humanitārajām jomām – vēsturi un filozofiju.

Portālā *Periodika.lv* būs lasāms žurnāls *Veselība*, kas iznāca no 1958. līdz 1998. gadam. Tajā iekļauti populārzinātniski Latvijas medicīnu raksti par dažādām medicīnas nozarēm. Kolekcija ir pa-

pildināta arī ar zinātnisko žurnālu sēriju *Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis. A daļa*, kurā lasāmi Latvijas zinātnieku raksti un pētījumi humanitārajās zinātnēs. Interesentiem būs pieejams arī žurnāls *Rīgas Modes*, kas iznācis no 1949. līdz 1963. gadam.

Periodika.lv iekļauts arī laikraksts *Jaunākās Zinas*, kas izdots no 1911. līdz 1940. gadam, laikraksti krievu valodā *Segodnya* un *Rižskij vestnik*, kas attiecīgi izdoti no 1919. gada līdz 1940. gadam un no 1869. līdz 1917. gadam.

Sīkāk: www.lnb.lv ●

Avots: Diena

Datums: 17-05-2021

Gatavojas Latvijas izstādei par kolhoziem

Kurzemnieks jau ziņoja, ka sākusies sagatavošanās rudenī gaidāmajai Latvijas bibliotēku digitālajai izstādei par kolhoziem. Priedaines bibliotēkā ar materiālu apkopošanu ejot grūti, bet Raņķos teju viss jau savākts.

Kā skaidro bibliotēkas vadītājs Valdis Nelijus, viņam lielu atspaidu devis tas, ka materiāli par pirmo Raņķu puses kolhozu *Dzimtene* jau bijuši apkopoti. Šis kolhozs izveidots 1949. gadā, apvienojoties ar otru – *Draudzību*. Vēl varēts vākt liecības par šaipusē savulaik labi zināmo kolhozu *Ziedonis*, bet izvēle kritusi par labu *Dzimtenei*.

Seno laiku fotogrāfijas un to pieraksti tiek digitalizēti. Lielākais lepnums ir 1949. gada lielais ražas novākšanas plāns, kas aizpildīts ar roku un kurā uzskaitīts viss inventārs un cilvēki. Raņķu pakalpojumu pārvaldes vadītājs Rīvars Stepanovs piebilst, ka to lieliski papildinājusi informācija, kas atrodama Latvijas Nacionālajā digitālajā bibliotēkā *Periodika*: raksti par pirmrindniekiem un plāna nepildītājiem, dažs labs feļetons par konkrētu cilvēku, kādu mūsdienās uzskatītu par godu un cieņu aizskarošu un personas datu aizsardzības pārkāpumu. Raņķos izstādei būs gatavi jūnija beigās.

Avots: Kurzemnieks

Datums: 18-05-2021

Skalās lasīšanas sacensības aizvadītas

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centrs ik gadu organizē skolēnu skalās lasīšanas sacensības, un šogad tika izvēlēti 5. klases skolēni. Lasīšanas sacensības noris trīs kārtās: vietējā līmenī, reģionālajā finālā un nacionālajā finālā. Tradīcija pārņemta no Holandes, kur šāda veida sacensības notiek jau vairāk nekā 20 gadu, iesaistot ap miljonus bērnu.

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Bērnu literatūras centrs vēlas pilnveidot bērnu prasmes izvēlēties piemērotu un interesantu literatūru skaļajai lasīšanai, sekmēt interesi par lasīšanu un grāmatām, saliedēt bērnus kopīgām lasīšanas aktivitātēm, kā arī veicināt lasīt-prieku.

29. aprīlī Pāvilostas bibliotēka sadarbībā ar Pāvilostas pamatskolas skolotāju Annu Kaži organizēja

skalās lasīšanas sacensības Pāvilostas pamatskolas 5. klases skolēniem.

Šogad sacensības bija neierastas, jo notika attālināti. Tas bija izaicinājums gan skolēniem, gan žūrijai.

Skolēni bija izvēlējušies aizraujošas, sen aizmirstas, labas grāmatas, kā "Dullais Dauka", "Divas Lotiņas", "Staburaga bērni" u.c. Konkursa dalībniekam bija jāpārstāsta, kāpēc viņš izvēlējies konkrēto grāmatu, kā arī jāsniedz neliels ievads par to, lai klausītājam būtu saprotams grāmatas, kuru lasa, saturs. Katram lasītājam tika dotas trīs minūtes izvēlētas grāmatas fragmenta skaļai priekšlasīšanai. Skolēnu priekšlasījumi bija ļoti labi, bet no 13 skolēniem mums bija jāizvirza viens.

Skolēni tika vērtēti punktu

sistēmā no 6 līdz 10, kur 6 bija viduvējs rādītājs, bet 10 – izcils sniegums. Žūrijas vērtēšanas veidlapās bija norādīti vērtēšanas kritēriji, pēc kuriem tika vērtēti dalībnieki un likti punkti par grāmatas fragmenta priekšlasījumu. Tika vērtēts, vai dalībnieks prot emocionāli aizraut klausītājus, vai lasa piemērotā tempā u.c. Žūrija ilgi apspriedās un, ņemot vērā kopvērtējumā iegūtos punktus, nolēma, ka skalās lasīšanas vietējā mēroga čempione ir **5. klases skolniece Lauma SVILPE**. Viņa pārstāvēs Pāvilstu reģionālajā finālā Liepājā.

Paldies par atsaucību un sadarbību skolotājai Annai Kažei, Irīnai Kurčanovai un Inītai Zingnikai.

Bibliotēkas vadītāja
Mairita Vītola

Avots: Pāvilostas Novada Ziņas

Datums: Maijs-2021

Rojā sacentās skaļajā lasīšanā

Pirmie savas mīlākās grāmatas fragmentus tiešsaistē lasīja 5.a klases skolēni.

Anetes Ābolas-Āboliņas foto

Jau ceturto gadu Rojas vidusskolas 5.–6. klases skolēni ar prieku gaida iespēju lasīt priekšā savu mīļāko grāmatu. Šogad mēs ar uztraukumu gaidījām — vai notiks un kā notiks «Nacionālās skalās lasīšanas sacensība». Šogad savu prasmi lasīt priekšā rādīs 5. klases skolēni.

Ar latviešu valodas un literatūras skolotāju, kā arī ar bibliotekāres palīdzību piektklasnieki izvēlējās sev piemērotākās grāmatas. Savas mīlākās grāmatas fragmentus lasīja 5.a klases skolēni. Priekšnesumus vērtēja skolēni paši, priekšmeta sko-

lotāja un bibliotekāre. Šis bija sacensības pirmā kārtā, un žūrija izvēlējās trīs meitenes, kuras pārstāvēs savu klasi skolas līmenī. Trešdien, 12. maijā, sacensība noris arī 5.b klasē. Maija beigās bibliotēkā paredzēts «Nacionālās skalās lasīšanas sacensības» skolas fināls, kurā piedalīsies abu piekto klašu, pēc žūrijas vērtējuma, labākie priekšnesumi. Priekšnesumi vai šajā gadījumā lasījumi tiks iesūtīti video formātā Rojas novada bibliotēkai, kur žūrija izvērtēs, kurš no Rojas vidusskolas skolēniem pārstāvēs savu skolu un bibliotēku reģionālajā finālā Talsos. Paldies 5. klases skolēniem, vecā-

kiem un skolotājām Anetei Āboliņai-Ābolai un Undīnei Lembergai par atbalstu un palīdzību bērnu sagatavošanā Nacionālās skalās lasīšanas sacensībām!

Iluta Graudiņa,
Rojas novada bibliotēkas bērnu literatūras nodaļas vadītāja

Avots: Talsu Vēstis

Datums: 14-05-2021

Draugos ar grāmatu

Slavenais britu rakstnieks Nils Gelmens ir teicis: „Vienkāršākais veids, kā izaudzināt izglītotus bērnus (civēkus), ir iemācīt lasīt un atklāt, ka lasīšana ir patīkama izklāde. Vienkārši atrodiēt grāmatas, kas viņiem patīk, dodiet pieeju šīm grāmatām un ļaujiet tās izlasīt”.

Ar prieku varam paziņot, ka noslēgusies projekta „Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” – 2020 lielā grāmatu lasīšana. Kā jau katru gadu arī šogad tajā piedalījās mūsu bibliotēkas nu jau 43 lasītāji, galvenokārt bērni un jaunieši. Paši mazākie lasītāji visāklākie, vecumā 5+ šogad piedalījās visvairāk vērtētāju – 19; vecuma grupā 9+ aktīvi bija 10 bērni; vecumā 11+ lasīja 7 bērni; vecumā 15+ tikai 1 dalībnieks; un vecākiem – 6. Lai varētu piedalīties vērtēšanā un aizpildīt anketu, vajadzēja izlasīt 6 grāmatas, bet sakarā ar valstī noteiktajiem ierobežojumiem obligāto grāmatu skaitu samazināja uz 3 vai 4 un pagarināja lasīšanas termiņu.

Programmas 2020. gada grāmatu kolekcijā bija iekļautas 28 grāmatas no astoņām dažādām izdevniecībām – „Jāņa Rozes apgāds”, „Zvaigzne ABC”, „Liels un mazs”, „Latvijas Mediji”, „Pētergailis”, „Dievas Grāmata”, „Amīnori” un „Lietusdārzs”. Neilajā kolekcijā bija pārstāvēti 14 oriģinālliteratūras darbi un 14 tulkojumi no dažādām valodām – lietuviešu, igauņu, zviedru, somu, krievu, franču un katalāņu.

Taču priecājos, ka lielākā daļa dalībnieku tomēr izlasīja visas vec-

Bērnu žūrijas dalībnieces Santa un Daniela Buttes saņem balviņas

Par piedalīšanos sniega skulptūru veidošanā bibliotekāre Solvita pasniedz balvu Rinaldam Safonovam.

mam norādītās grāmatas. Visāklākais bija Markuss Rauls Kauliņš, kurš pirmais izlasīja un aizpildīja anketu. Visjaunākais lasītājs bija Kārlis Skuja, 6 gadus vecs, zēns patstāvīgi izlasīja 6 grāmatas. Īpaši jāuzteic Liza

Aija Bērziņa, kura ir čakla grāmatu lasītāja, žūrijā piedalās jau no 1. klases un lasīšanā iesaistīja arī savu brālī Demianu.

Ļoti vēlētos, lai nākamajā vērtēšanas projektā lielāku interesi izraisītu pieaugušie un jaunieši no 15+. BJVZ noslēguma ballīti šogad rīkot nedrīkstēja, tomēr visi projekta dalībnieki individuāli tika pie pateicības raksta un balviņām.

Patiess gandarījums par ģimenēm, kurās lasa gan bērni, gan pieaugušie, piemēram, Griķežu ģimene (Rebeka, Patrīcija, Rūta, Inga, Zanda, Arvīds), Lelde Luka-Seviča ar bērniem Annu un Jēkabu, Skuju ģimene (Emīlija, Kārlis), Denišovu ģimenes bērni, Razgalu ģimene. Vecākie bērni iesaista jaunākos brāļus un māsas.

Aktīvi bibliotēkas apmeklētāji ir arī Rūta un Haralds Bražoni, Zanda Kreiza, Una Alma Jaunskunga, Sofija Skrastīņa, Lote Spalva, Marta un Kārlis Pugačovi, Katrīna Šilo, Santa Butte.

Bērni parasti atnāk bariņā, redzot, ka viens paņem grāmatu, arī citiem rodas interese. Grāmatu klāsts bērnu literatūras nodaļā ir ļoti daudzveidīgs un bagāts, lai katrs varētu atrast sev piemērotu un interesējošu izziņošanu vai daļliteratūru. Ir ļoti daudz dažādu gan pirmsskolas vecumam, gan jaunākā skolas vecumam, gan jauniešiem piemērotu grāmatu.

Ļoti priecājos, ka mums ir laba sadarbība gan ar Jaunjelgavas vidusskolas skolotājiem I. Uzulnieci, I. Čerjaku, I. Brunenieci, A. Tumanī, S. Vickopu, A. Vilni, gan ar PII „Atvasīte” skolotājiem L. Onužāni, E. Miltiņu, A. Bērziņu, E. Baurovski, D. Broku, kuras zvana, raksta, nāk, jautā un kopā ar bibliotekāri atrod literatūru, kas nepieciešama, lai paplašinātu audzēkņu redzesloku. Kopā ar bērniem tiek lasīta gan dzeja, gan pasakas un stāsti, gan iepazīta izglītojošā literatūra par ļoti dažādām tēmām.

Skolotājas palīdz iesaistīt bērnus dažādos pasākumos un konkursos, kas saistīti ar bibliotēku vai grāmatām. Arī tagad bibliotēkas gaiteni var aplūkot PII „Atvasīte” audzēkņu košos, rūpīgi darinātos darbinus izstādē „Pavasara vēstneši”, tapusi arī bērnu pašsacerēta jauka pasaka par pūpolīti.

Lai arī šobrīd pasākumi nav at-

Kūku bibliotēkā noslēdzies lasīšanas maratons “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2020”

Kūku bibliotēkā lasīšanas veicināšanas programmā “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” darbojas no pašiem pirmsākumiem jau 20 gadus. 28. februārī noslēdzās tās 2020. gada kārtā.

2020. gada programmas aktivitātes, tāpat kā kopējo bibliotēkas darbu, ietekmēja Covid-19 pandēmija un valstī noteiktie ierobežojumi, bet neskatoties uz to, “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” piedalījās un par ekspertiem kļuva 41 dalībnieks.

Lielākā daļa no dalībniekiem piedalījās vairākus gadus. Liels prieks, ka ar godiem interese par šo programmu nemazinās un ik gadu ekspertu rindas papildinās ar jauniem lasītājiem.

Diemžēl pašreizējā situācija valstī neļauj organizēt mūsu tradicionālo braucēju “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” ekspertiem, tāpēc šoreiz visi programmas dalībnieki saņems veicināšanas balviņas.

Kūku bibliotēkas darbinieki tuvākā laikā sazināsies ar katru “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” ekspertu individuāli, lai vienotos par balvas saņemšanu.

Liels PILDIES visiem programmas dalībniekiem!

Vēlam ikvienam uzturēt sevi lasītpriekū un cerot arī uz turpmāku tik pat lielu lasītāju pulku!

Jūsu Kūku bibliotēkai

Avots: Krustpils Novadnieks

Datums: 01-04-2021

Projekta “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” rezultāti – iecienītākās grāmatas Jaunjelgavas lasītāju vidū un visas valsts mērogā

BJVZ VĒRTĒJUMS VALSTĪ	JAUNJELGAVAS PILSĒTAS BJVZ VĒRTĒJUMS
Vecums 5+ gadi	
1. Anna Lenasa. Krāsu mošķis.	1. Anna Lenasa. Krāsu mošķis.
Sabīne Košeļeva. Gurķis Elmārs, kas dīkļi kreņķējās	2. Sabīne Košeļeva. Gurķis Elmārs, kas dīkļi kreņķējās
2. Juris Zvirgzdiņš. Rasas vasara.	2. Marijus Marcinkovičs. Svizis Lote Vilma Vilņa. Dzejnīki un smarža
3. Ulfis Starks, Linda Bundestama. Zvēri, kurus neviens nav redzējis	3. Ulfis Starks, Linda Bundestama. Zvēri, kurus neviens nav redzējis
9+	
1. Dzintars Tilaks. Papus Tru.	1. Edgars Valters. Poku grāmata. Anna Starobļeņa. Vilka midzenis
2. Edgars Valters. Poku grāmata.	2. Arno Jundze. Šušnīrks un pazemes bubuļi Inese Zandere. Bērns, kas neiekrīta
3. Anna Starobļeņa. Vilka midzenis	3. Viesturs Ķeruš. Meža meitene Maija
11+	
1. Jurga Vīle, Lina Itagaki. Sibirijas haiku.	1. Jurga Vīle, Lina Itagaki. Sibirijas haiku
2. Kristīna Olšone. Ērgļuklants noslēpums	2. Rēli Reinausa. Marks, maģija un viikate Vilma Frīda Nilšone. Pērtiņa zvaigznē
3. Rēli Reinausa. Marks, maģija un viikate Vilma.	3. Kristīna Olšone. Ērgļuklants noslēpums
15+	
1. Rasa Bugavičute-Pēce. Puika, kurš redzēja tumsā	1. Rasa Bugavičute-Pēce. Puika, kurš redzēja tumsā
2. Džejs Ašers. Trīspadsmit limesli	2. Džejs Ašers. Trīspadsmit limesli
3. Gatis Ezerkalns. Ragana manā skapī	3. Gatis Ezerkalns. Ragana manā skapī
Vecāku žūrija	
1. Eve Hietamies. Tētis uz pilnu slodzi.	1. Žiljēns Sandreils. Brīnumu istaba.
2. Žiljēns Sandreils. Brīnumu istaba.	2. Māris Bērziņš. Azliegtais pianīns.
3. Māris Bērziņš. Azliegtais pianīns	3. Eve Hietamies. Tētis uz pilnu slodzi.

PII „Atvasīte” audzēkņu darbiņu izstāde „Pavasara vēstneši”

jauti, tomēr apmeklējot bibliotēku, tās gaiteni var apskatīt nelielas izstādes. Lielu paldies par radošumu un izdomu sakām visiem 18 aktīvajiem dalībniekiem, kuri piedalījās sniega skulptūru veidošanas fotokursā „No sniegpārslīpas līdz priekam” februārī.

Miji aicinām ciešos gan lielus, gan mazus lasītājus, lai apskatītu aprīļa izstādi un lai izvēlētos sev kādu jauku grāmatītiņu, protams, ievērojot visus valstī noteiktos ierobežojumus!

Solvita Vanaga, Jaunjelgavas pilsētas bibliotekāre

Avots: Jaunjelgavas Novada Vēstis

Datums: 19-04-2021

Ikšķiles novada Centrālā bibliotēka – LBB «Gada bibliotēka 2020»

MARTA POGA

Šogad Latvijas Bibliotekāru biedrības (LBB) Gada balvu «Gada bibliotēka 2020» ieguvusi Ikšķiles novada Centrālā bibliotēka Daces Rempes vadībā. Ikšķiles bibliotēkas kolektīvs izcēlies ar mērķtiecību un kvalitatīvu darbu ne tikai ar bibliotēkas lasītājiem, bet ar novada iedzīvotājiem kopumā.

LBB valdes locekle Gunta Grundmane stāsta, ka Ikšķiles novada Centrālās bibliotēkas kolektīvs 2020.gadā veiksmīgi sadarbojies ar plašu partneru loku. Bibliotēkas komanda sevi veiksmīgi parādījusi vairākos jaunos izaicinājumos, aktivizējot bibliotēkas darbu gan klātienē, gan virtuālajā vidē, īstenojot savā darbībā jaunus sadarbības veidus un piedāvājumu formātus, lai ieinteresētu sabiedrību par bibliotēkas pakalpojumiem. Pirmo reizi izveidota virtuālā izstāde, organizēti tiešsaistes konkursi un lietotāju aptauja, izmantojot tiešsaistes rīkus. Uzsākta dalība Nacionālajā skaļās lasīšanas sacensībā. Liela vēriba pievērstā novadpētniecības materiālu popularizēšanai un attālinātās pieejamības nodrošināšanai. Bibliotēka iesaistījusi Ikšķiles 835.jubilejas pasākumu īstenošanā ar virtuālo izstādi «Ikšķīlei 835. Šķirstot grāmatas», kur ikviens iepazīstināts ar izdevu-

Foto no Ikšķiles novada Centrālās bibliotēkas arhīva

Ikšķiles bibliotēkas kolektīvs.

miem, kas satur būtisku informāciju par novadu, tā vērtībām. Uzsākta lasītāju un citu interešu iepazīstināšana ar novadniekiem, publicējot ciklu «Esam lepnī!». Pērn decembrī svinēta ievērojamās novadniece Zentas Ērgles simtgade ar literatūras izstādi, svētku plakātiem, jubilāres grāmatu vāku reprodukcijām.

Uzsākta sadarbība ar PEP mammu (pirmās emocionālās palīdzības mamma – profesionāla atbalsta persona māmiņām ar mazuli no dzimšanas līdz trīs gadu vecumam), bibliotēkas lietotāju Ingu Bernāni, īstenojot ciklu «Bērnu un māmiņu rīti», kur katrā tikšanās reizē pārrunātas tēmas, kas aktuālas māmi-

ņām. Īstenots Dzejas dienu flešmobs (zibakcija) – improvizēti dzejas lasījumi, kuros iesaistīti mazie lasītāji, bibliotēkas kolektīvs un pieaugušie apmeklētāji.

Ikšķiles novada Centrālās bibliotēkas bibliotekāres pērn aktīvi piedalījušās dažādos projektos un raidījumos, kā rezultātā radīti un publicēti vairāki video sižeti,

kas popularizē bibliotēkas resursus un pakalpojumus.

Pērn, kad daudzās bibliotēkās Covid-19 pandēmijas iespaidā samazinājās gan lasītāju, gan apmeklējumu un izsniegumu skaits, Ikšķiles novada Centrālās bibliotēkas lietotāju skaits ievērojami palielinājās.

«OVV» jau rakstīja, ka pagājušā gada nogalē īpašu atzinību – Valdemāra Caunes balvu – «Gada bibliotekārs darbā ar bērniem un jauniešiem» ieguva arī citas mūsu puses – Lielvārdes pilsētas bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļas bibliotekāres Dace Vecziēdņa un Ilona Misāne.

Balvām abas bibliotēkas izvirzījuši Ogres Centrālās bibliotēkas (OCB) darbinieki, ar to apliecinot, ka citīgi, mērķtiecīgi, radoši, neatlaidīgi un arī sirdssilti darbs tiek pamanīts un novērtēts.

Jāpiebilst, ka LBB Gada balvai «Gada bibliotēka 2020» tika pieteiktas trīs bibliotēkas: Ludzas pilsētas galvenā bibliotēka, Ikšķiles novada Centrālā bibliotēka un Preiļu Galvenā bibliotēka.

LBB balva par darbu 2020.gadā ir Ikšķiles Centrālās bibliotēkas komandas novērtējums valstiskā līmenī, un tā noteikti ir ierosme strādāt vēl aktīvāk, radošāk un aizraujošāk. Visas trīs apbalvojumam pieteiktās bibliotēkas saņems atzinības rakstus, bet «Gada bibliotēka 2020» – kopā ar atzinības rakstu saņems arī naudas balvu. ●

Iesniedz pieteikumu bibliotēkas ēkas pārbūvei

Būvniecību iespējams sākt šogad jūnijā

Pļaviņu novada dome nolēma iesniegt pieteikumu Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā investīciju projekta Pļaviņu novada bibliotēkas un brīvdabas lasītavas izbūves atbalstam Raiņa ielā 45, Pļaviņās. Atbilstoši likumam lēmums saskaņots un atbalstīts Aizkraukles novada apvienojamo pašvaldību finanšu komisijā.

SANDRAS PUMPURES
TEKSTS UN FOTO

Pļaviņu novada dome gada sākumā kā vienu no prioritārajiem darbiem šogad nolēma izvirzīt bijušā veikala ēkas Raiņa ielā 45 pārbūvi par bibliotēku, lai tā beidzot no šaurajām telpām kultūras centrā iegūtu mūsdienu vajadzībām piemērotas, kur var nodrošināt pilnvērtīgus pakalpojumus. Turklāt vietas nepietiekamības dēļ bibliotēkas krātuve izvietota citā ēkā, kur nav interneta pieslēguma, kas mazina to pieejamību. Arī šim telpām nepieciešams remonts. Ēkā Raiņa ielā 45, ko pašvaldība iegādājusies īpašumā jau 2019. gadā, paredzēts izvietot arī Pļaviņu bērnu bibliotēku. Darbus bija iecerēts veikt, plānojot aizņēmumu no Valsts kases, izskatot iespējas gūt valsts atbalstu, kas mazinātu pašvaldības līdzfinansējumu.

Šobrīd šim mērķim šāds atbalsts iespējams. Covid-19 infekcijas radīto seku mazināšanai reģionālā līmenī un administratīvi teritoriālās

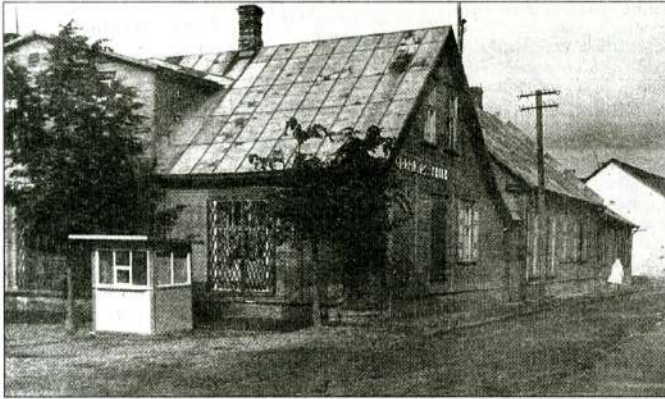
PĀRBŪVI GAIDA bijusī veikala ēka Raiņa ielā 45, kas paredzēta bibliotēkai.

reformas mērķu sasniegšanai pašvaldības var izstrādāt augstas gatavības investīciju projektus un pretendēt uz valsts līdzfinansējuma saņemšanu. Tas paredzēts noteiktiem mērķiem — pašvaldību pakalpojumu infrastruktūras attīstībai, uzlabojot pakalpojumu kvalitāti un pieejamību iedzīvotājiem, ja valsts budžeta finansējums ir ne mazāk kā 500 000 eiro un ne vairāk kā 3 000 000 eiro vienam projektam.

Projektu jāsāk īstenot līdz 2021. gada 31. decembrim un jāpabeidz līdz 2022. gada 31. decembrim. Pašvaldības budžeta līdzfinansējums projekta īstenošanai ir ne mazāks kā 15% no kopējām investīciju projekta izmaksām attiecīgajam gadam plānotā ieguldījuma apjoma.

Izvērtējot Pļaviņu novada attīstības programmas Investīciju plānā iekļautos projektus, bibliotēkas pārbūves iecere, kas papildināta ar brīvdabas

lasītavu ēkas pagalmā, var pretendēt uz valsts atbalstu, nodrošinot arī nepieciešamo pašvaldības līdzfinansējumu. Sagatavoti tehniskie projekti, veikts būvdarbu iepirkums ēkas pārbūvei un brīvdabas lasītavai. Plānotās būvdarbu izmaksas kopā ir 636 254 eiro, no kuriem 85% segtu no valsts budžeta. Ja Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijā atbalstīs projektu, būvniecību varēs sākt šogad jūnijā. ♦

Nacionalizējot Knostenberga īpašumu, bibliotēku no Komjaunatnes (tagad Vecpilsētas) laukuma 50. gados pārceļ uz ēku Padomju (tagad Pasta) ielā 16 (attēlā ēka 60.–70. gados, ar saldējuma kiosku priekšplānā).

Foto no M. GAIGALNIECES arhīva

Bibliotēkas pārzinis Alberts Knaģis ar dzīvesbiedri Lidiju.

robežās, tiek uzlaboti, un galvenā prasība ir, lai sabiedriski politiskās izglītības iestādes, tai skaitā bibliotēkas, ar dažādām darba formām: izstādēm, stendiem, pārrunām, mutvārdu žurnāliem, disputiem, literārajiem tiesām utt. iesaistītos ideoloģiskā darba pirmajās rindās, tautas masu audzināšanas darbā, godinātu gan Lielā Tēvijas kara varoņus, gan PSRS vadītājus, piedalītos pavasara sējas, lopbarības sagatavošanas un rudens ražas novākšanas kampaņās.

Ieskatisimies, ko par notikumiem par un ap bibliotēku rakstīja vietējās avīzes – «Brīvā Daugava» («Padomju Daugava») un «Jēkabpils Vēstnesis». (Citatās saglabāta oriģinālrakstība).

Pārskats par bibliotēkas darbu 1941. gadā. Sastādīts vācu okupācijas laikā 1942. gada 6. februārī.

Jēkabpils pilsētas bibliotēka veidojusies uz kādreizējās Jēkabmiesta (Jēkabpils) Izglītības biedrības bibliotēkas pamata, kura reize ar biedrību dibināta 1921. gada maijā, tāpēc uzskatām, ka maijs ir mūsu bibliotēkas 100. jubilejas mēnesis. «Brīvās Daugavas» 23. aprīļa numurā bija publicēts ieskaits pilsētas bibliotēku, arī mūsu priekšteces – biedrības bibliotēkas darbībā, sākot no tās pirmsākumiem līdz 1940. gadam. Šajā laikraksta numurā turpinām ieskatu bibliotēkas vēstures lappusēs, arī apstākļos, kādos tā darbojās, aptverot periodu no 1940. līdz 1970. gadam.

Bibliotēka – kultūras darba atbalsta punkts «sauslīnājā»

ceļā uz komunismu

Pēc padomju okupācijas 1940. gadā visas biedrību bibliotēkas (arī Jēkabpils Aizsargu pulka bibliotēka) tiek likvidētas un to fondi apvienoti, izveidojot Jēkabpils apriņķa bibliotēku, kas atradās apriņķa Izglītības daļas pārziņā. Okupācijas laikā pilsētā tiek atvērta arī Sarkanarmiešu bibliotēka, kuru reorganizē 1941. gadā un daļu grāmatu fondu papildināšanai izmanto Jēkabpils Valsts komerciskola.

Pēc pilsētas vecākā K. Grabovska vēstules Latvijas Statistikas pārvaldei redzams, ka 1941. gadā «bib-

liotēkas darbība ir bijusi nekārtīga», jo tikai neliela daļa no fonda bijusi sakārtota. Bibliotēka atrodas Brīvības ielā 199. Tā strādā otrdienās, ceturtdienās un svētdienās no 12.00–20.00. Grāmatas lasīšanai izsniedz uz divām nedēļām, un ne vairāk kā divus sējumus reizē. Par bibliotēkas pārzini kādu laiku strādājis Milda Viese (1913 – ?), vēlāk – Alberts Knaģis (1901–1985).

Vācu okupācijas laikā, 1941. gada oktobrī pēc Komunālā departamenta rīkojuma apriņķa bibliotēka tiek nodota pilsētas pašvaldībai. Jēkabpils pilsētas bibliotēka savu darbu uzsāk 1942. gada janvārī. Par bibliotēkas pārzini sāk strādāt Emīlija Grāmatnieks (1902–?), atalgojumā saņemot 90 reihsmarkas.

Ilggadējās bibliotēkas darbinieces

- Bibliotēkas pārzine Emīlija Grāmatnieks (no 1942. līdz 1948. gadam).
 - Vadītāja Lidija Ozoliņa bibliotēkā nostrādāja 31 gadu (no 1948. līdz 1979. gadam).
 - Bibliotekāre, vēlāk vadītāja Brigita Blīte – (no 1950. līdz 1997. gadam).
 - Bibliotekāre Aija Viksna – 23 (no 1959. līdz 1982. gadam).
 - Bibliotekāre, vēlāk Bērnu nodaļas vadītāja Ruta Sirsnīpa – (no 1954. līdz 1987. gadam).
 - Bibliotekāre Māra Gaigalnice – (no 1968. līdz 2008. gadam).
- Bez minētajām ilggadējām darbiniecēm bibliotēkā šajos gados strādājušas arī J. Policāne, N. Sjomova.

Aija Viksna bibliotēkā strādāja no 1959. gada. No 1968. līdz 1982. gadam bija abonementa vadītāja.

Jēkabpilī atgriežoties padomju varai, 1944. gada augustā pilsētas bibliotēka tiek pieņemta darbā otra bibliotekāre – Hermine Atvars (1903 – ?). Bibliotēka atkal tiek nodota Jēkabpils apriņķa Kultūrizglītības iestāžu nodaļas pārraudzībā un saucas Jēkabpils apriņķa bibliotēka, atrodas Brīvības ielā 140. 1947. gadā ar Jēkabpils apriņķa Kultūrizglītības iestāžu nodaļas 25. marta pavēli Nr. 31 tiek izveidota Jēkabpils apriņķa bibliotēkas bērnu nodaļa, par tās vadītāju ieceļot Austru Skudru.

1948. gada decembrī no darba bibliotēkā aiziet Emīlija Grāmatniece un par bibliotēkas vadītājas vietas izpildītāju tiek ieceļta Lidija Bērziņa (vēlāk Ozoliņa), kura savas darba gaitas bibliotē-

kā sākusī šī paša gada septembrī. 1950. gadā viņa tiek apstiprināta par bibliotēkas vadītāju. Šajos gados bibliotēkā strādā trīs darbinieki. Arī bibliotekāre Antonija Eglīte.

Pēc nodošanas-pieņemšanas akta, kurš datēts ar 1948. gada 17. decembri, redzams, ka bibliotēka pēc kara vēl nav pilnīgi atjaunota, jo aktā norādīts, ka grāmatu fondā ir 8602 grāmatas, bet tikai 3325 no tām ir inventarizētas. 1948. gadā bibliotēka atrodas Jēkabpils apriņķa (no 1962. g. – Jēkabpils pilsētas Oškalna) kultūras namā, otrajā stāvā divās istabīnās (iepriem tagadējai Baltajai zālei).

1950. gadā bibliotēka iegūst Jēkabpils rajona bibliotēkas statusu un atrodas Padomju (tagad Pasta) ielā 16 (2. stāvā). Šajā ēkā bibliotēka darbojas gadu, pēc tam tiek pārvietota uz ēku Padomju ielā 21 un darbojas tur līdz 1965. gadam, kad to atkal izvietoj kultūras namā. Bijušais rajona kultūras nodaļas darbinieks Andrejs Mihalovskis tā laika situāciju ar bibliotēkas telpām raksturo tā: «Saņēmām no Kultūras ministrijas uzde-

vumu apsekot tās bibliotēkas, kuras bija izvietojušas ēku otrajos stāvos. Izrādījās, ka no grāmatu smaguma pirmajā stāvā esošai aptiekai bija saplaisājuši griesti. Nācās rīkoties un meklēt citas atbilstošākas vietas. Protams, kāds bija pretējā pusē esošā kultūras nama sāpīnājums, varat iedomāties! Jo neseno no tā bija izvākusies sporta biedrība «Vārpa», kinodirekcija, bērnu mūzikas skola; 1964. gadā atkal ievākusies Kultūras nodaļa... Citu iespēju nebija! Bibliotēkas pārvākšanās uz kultūras nama pirmo stāvu, pie tam vēl uz plašo bufetes telpu, šķiet, notika 1965. – 1966. gadā. Vīrs aptiekas iekārtojās Tautas izglītības nodaļā.»

1962. gadā, apvienojot Jēkabpili un Krustpili, bibliotēka iegūst nosaukumu – Jēkabpils pilsētas bibliotēka.

Kara un pirmajos pēc kara gados bibliotēkas saskaras ne tikai ar varas maiņām un to izraisīto haosu un jauniem likumiem, bet arī ar piemērotu telpu trūkumu. Ja telpas atrodas, tad ziemeļos ir aukstas un bez apgaismojuma. Taču darba apstākļi pamazām, tā laika iespēju

Pilsētai būs bibliotēka

Pilsētas valde ierīkos drīzumā bibliotēku, kuras grāmatas par brīvu varēs lasīt ikviens pilsētas iedzīvotājs. Bibliotēkas sākumam izlietos pārņemtās izglītības būvniecības un bij. aizsargu bibliotēku lietojamās grāmatas.

BD, Nr.5, 1940, 17. sept.

Bibliotēkas komisijas aicinājums

Šīnī nedēļā sāks darboties pilsētas bezmaksas bibliotēka. Sākarā ar to, uzaicinām visus pilsoņus, kas ņēmuši grāmatas Jēkabpils bibliotēkās kā: Izglītības, aizsargu, krievu un ebreju biedrības, un tās vēl nav atdevuši, to izdarīt nekavējot, pretējā gadījumā vainīgos sauks pie atbildības. Grāmatas jānodod pilsētas bibliotēkai (Amatnieku biedrības lasītavā).

BD, Nr. 23, 1940, 19. nov.

Paziņojums

Pilsētas pagaidu izpildu komiteja dara zināmu, ka pilsētas publiskā bezmaksas bibliotēka atrodas Jēkabpilī, Brīvības ielā Nr. 142. 11. stāvā un atvērta ik dienas no plkst. 16 – 20 un tās darbības rajons noteikts Jēkabpils un Krustpils pilsētas un Ābeļu pagastos. Grāmatas lasīšanai izsniedz zem sekojošiem noteikumiem: 1) grāmatas izsniedz ne ilgāk kā uz 14 dienām, 2) līdz 16 gadu veciem lasītājiem grāmatu saņemot jāuzrāda galvnieki, 3) grāmatas pēc izlasīšanas jānodod bibliotēkai nebojātā veidā. Par bojātām vai nozaudētām grāmatām jāsamaksā to pilna vērtība, 4) par grāmatas termiņā nenodošanu jāmaksā soda nauda.

BD, Nr. 24, 1941, 25. febr.

Tautas izglītība Jēkabpils apriņķī

(.) Sabiedriski-politiskās izglītības iestādes klubi, lasāmājas, un bibliotēkas visumā noorganizētas.

Līdz 1965. gadam bibliotēka atrodas Pasta ielā 21. Attēlā – šī ēka redzama ugunsdzēsēju biedrības parādes laikā 30. gados.

Foto no M. LAVRINOVIČAS arhīva

Lidija Ozoliņa (1924–2019). Bibliotēkas vadītāja no 1950. līdz 1979. gadam (bibliotēkā strādāja jau no 1948. gada).

Brigita Blīte (1932–2019). Bibliotēkas darbiniece no 1950. gada. No 1951.–1979. gadam lasītavas vadītāja. No 1980. līdz 1997. gadam bibliotēkas vadītāja.

Dažās vietās liels grūtības rada telpu jautājums, – pagaidām jāierīkojas šaurās, nepiemērotās telpās. Dažās vietās trūkst arī vēl piemērotu vadītāju. Daļa klubu vadītāju beiguši sagatavošanas kursu Rīgā, pārējie patlaban apmācās Jelgavā. Aprīļa sākumā Rīgā notiks kursu bibliotekāriem. Istais sabpolit. izglītības iestāžu darbs sāksies aprīļa mēnesī pēc kadru apmācības. (...) Jēkabpils aprīnka tautas izglītības nodaļa uzaicina visus klubu,

lasāmmāju un bibliotēku vadītājus neiztrūkstoshi ierasties š. g. 30. martā plkst. 11.00 Jēkabpilī, latviešu nepilnās vidusskolas telpās, Brīvības ielā 157. Sanāksmes dienas kārtībā jautājumi par (...) līdzdarbību pavasara sējas kampaņā.

BD, Nr. 38, 1941, 29. marts.

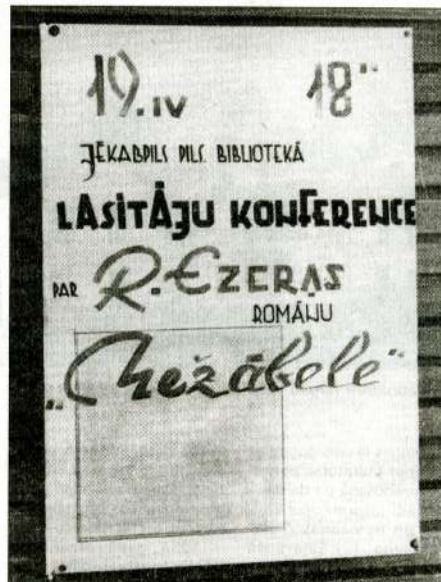
Sanāksmes dienas kārtībā jautājums par sabiedriski-politiskās izglītības iestāžu līdzdalību pavasara sējas

kampaņā un par turpmāko darbību.

Skats Jēkabpils pilsētas bibliotēkā

Jēkabpilī, Brīvības ielā 198, blakus mākslas salonam, otrā stāvā atrodas Jēkabpils pilsētas bibliotēka. Bibliotēka, kurā agrāk bija prāvs skaits grāmatu, boļševiku «kultūras» celsmes laikā ļoti izpostīta, jo zaudējusi lielāku skaitu mūsu vērtīgāko rakstnieku darbus. Tagad bibliotēkā ir tikai 2019 grāmatu latviešu, 853 krievu un 252 vācu valodās. Bez tam dziesmu mīļotāju un mūziķu rīcībā bibliotēkā ir 95 grāmatas ar tekstiem un notīm. Jāsaka tomēr, ka šīs grāmatu skaits Jēkabpils lasītāju vajadzībām ir par mazu. (...) Nav piemērotas arī līdzšinējās bibliotēkas telpas – tumsas, ziemā aukstas, bet ar tām kaut kā varētu pagaidām vēl samierināties. Visās citās lielākās bibliotēkās ir ieviesta lasītājiem neliela maksa, kura, šķiet, būtu nepieciešama arī Jēkabpils bibliotēkai, lai krātos līdzekļi jaunu grāmatu iegādei un veco savešanai kārtībā, kā arī telpu uzposmai. Patikami būtu, ja bibliotēkā atrastos arī mūsu vietējo un arī citu lielāko izdevumu laikrakstu komplekti, kuros lasītāji arī varētu ieskatīties. Vēl šie laikrakstu komplekti būtu kā interesanta grāmata – bijušā laika atspoguļotāja.

JV, Nr. 33, 1942, 20. aug.

Padomju laikā bibliotēkās bieži notika literārie disputi un lasītāju konferences, kurās dedzīgi apsprieda jaunāko grāmatu saturu.

Grāmatu ziedojumi Jēkabpils bibliotēkai

Pāris mēnešus atpakaļ laikr. (...) minēja dažus ierosinājumus, kuriem Jēkabpils vadošās personas ir radusies atbals. (...) Bibliotēkai tiek patlaban iekārtotas jaunas, piemērotas telpas Brīvības ielā 180 un tuvākā laikā tā pāries turp. Uzlabojies arī stāvoklis grāmatu ziņā: lasīšanā jau dabūjams lielāks skaits grāmatu, jo vairākas no boļševiku laikā izņemām vai pa daļai saposītām grāmatām atkal ir savestas kārtībā un nodotas lasītāju rīcībā. Bez tam sācis risināties ilgotais vēlējumies – sabiedrības nāksana talkā ar jauno grāmatu apgādi. Kā pirmais bibliotēkai Viļa Lesiņa grāmatu «Vāroņu augšamcelšanās» nodevis Jēkabpils apr. tautskolu inspektors A. Briedis. Viņam radušies arī seko-tāji – ģimnāziste Valda Ozoliņa. Tam skolotāja Saliņa, kura pilda brīvprātīgās sanitāres uzdevumus frontē, nodevusi bibliotēkai 6 vācu rakstnieku grāmatas. Latvīskis paldies pirmajiem jauno grāmatu ziedotājiem, un mūsu aicinājums šoreiz ir visai Jēkabpils sabiedrībai – atceraties savas pilsētas bibliotēku, un, kam iespējams, ziedojiet tai kaut vienu grāmatu. Atzīmējams, ka bibliotēkas rīcībā ir arī RM 700, ko izlietos jaunu grāmatu iegādei, kā arī jau esošo savešanai lietošanas kārtībā. Grāmatu lasītāju skaits patlaban tuvojas pieciem simtiem.

JV, Nr. 45, 1942, 12. nov.

Cīemos pie grāmatu draugiem

(...) Jēkabpils pilsētas bibliotēka atrodas Jēkabpilī, Brīvības ielā 181. Verot durvis, jūs iekļūstiet vienkārši, bet glīti iekārtotā telpā, kur jūs tikpat vienkārši un laipni saņem bibliotekāre E. Grāmatniece (...). Bibliotēku uztur pilsētas pašvaldība. Bibliotēka sakomplektēta no vairākām agrākām; te redzam grāmatas, kas agrāk bijušas Jēkabpils izglītības biedrības, aizsargu, Jaunjelgavas u.c. bibliotēku plauktos. Lasītāju skaits gandrīz vai dubultojies. Pašlaik ir 567 lasītāji, no agrākiem gadiem 316 un pag. gadā no jauna klāt nācis 251 lasītājs.

(...) Pēc nodarbošanās klāt nākušie lasītāji sadalās: 65 skolēni, 28 ierēdņi, 6 skolotāji, 24 amatnieki, 10 dzelzceļnieki, 18 strādnieki, 51 mājsaimniece, pārējie 49, starp kuriem zēlsird. māsas, vecmātes, aktieri u.c. (...) Bibliotēka atvērta nedēļā 3 dienas: svētdienas, otrdienas un ceturtdienas no pl. 10–18. Pagājušajā vasarā pa talku laiku bibliotēka no jūlija vidus līdz oktobrim bija atvērta tikai svētdienās. Pavisam pag. gadā bibliotēka bijusi atvērta 121 dienu. Apmeklētāju skaits caurmērā dienā bijis 45, augstākais dienas apmeklētāju skaits 115, zemākais 12. (...) Grūtības ir ar jauno grāmatu iesiešanu. Te lielu pretim-

Rikojumi un paziņojumi

Sakarā ar Jēkabpils pilsētas bibliotēkas pārziņas ziņojumu, ka lasītāji, pāņemot bibliotēkas grāmatas, it sevišķi vērtīgās, neskatoties uz atgādājumiem, neaddod tās vairst atpakaļ, aizbildinoties ar grāmatu nozaudēšanu, uzaicinu visus lasītājus, kas vēl nebūtu atdevusi lasīšanai savlaicīgi

JV, Nr. 33, 1942, 20. aug.

nākšanu parādījis P. Zeps, kas iesējis 150 grāmatas. (...) JV, Nr. 21, 1944, 25. maijs

Par Jēkabpils bibliotēku

Runājot par Jēkabpils pilsētas bibliotēku, nav jāpiemirst tās lielākie trūkumi. Ir taisnība, ka bibliotēka ierīkota glītās telpās. Bet pagājušajā ziemā šīs telpas bija neapsildītas. Trūka arī apgaismojuma un lasītājiem nācās izmantot vienīgi tās divas stundas pusdienas laikā, kad bibliotēka atvērta grāmatu apmaiņai. Drīz vien arī šī iespēja bija nemta, jo šajās stundās bibliotēkas telpas pārvērtā par ēdnicu un lasītājiem pateica, lai nāk grāmatas mainīt vakarā no pl. 17–20, bet tad bija tumsa un, kā jau minēju, bibliotēkai nebija nekāda apgaismojuma.

Bieži bibliotēkas telpās tiek sarīkotas slēgtas sapulces un lasītāji tiek noraidīti ar aizrādījumu nākt nākošā dienā. Nākošā dienā atkal atkārtotās tas patkl. Bibliotēkai ir 4 050 sējumi grāmatu, bet lasītāji spiesti rakņāties pa tām 200 grāmatām (vienmēr vienām un tām pašām), kas atrodas uz bibliotēkas galdā un no biežās pārcelšanas stipri apdulās. Pārējās grāmatas lasītāji nedabū redzēt, jo bibliotēkai nav nedz kartotekas, ne grāmatu kataloga un lasītāji nezina, kādas grāmatas atrodas bibliotēkā. Bez tam daudzus atbaida 30 rubļu lielā drošības nauda, ko ņem no katra lasītāja. Tie ir galvenie iemesli, kāpēc mūsu bibliotēkai tik maz lasītāju skaits.

BD, Nr. 111, 1946,

26. sept.

1946. gada 26. septembrī E. Laipnieks rakstā «Aprīnka bibliotēku darbība» konstatē, ka bibliotēku darbs «nav vēl izveidojies apmierinošs. Vairumā mūsu bibliotēkas ir tikai formāli grāmatu izsniegšanas punkti. Jēkabpils pilsētas bibliotēkā 4 050 grāmatas, bet bibliotēku apmeklē tikai 556 lasītāji». Iepriekš minētais par grāmatu punktiem tajā laikā varbūt vairāk bija attiecināms uz lauku bibliotēkām. Taču pilsētas bibliotēka bija ne tikai grāmatu izsniegšanas punkts. Tā jau 20. gs. 40. gadu otrajā pusē (sevišķi plaši 50.–60. gados) bija aktīvi ķērusies pie dažādās tematikas pārrunu vakaru un lasītāju konferenču rīkošanas, grāmatu, teātra izrāžu, kinofilmu apspriešanas, referātu lasijumiem un citām kultūrmasudarbā formām.

Paziņojums

Jēkabpils aprīnka bibliotēka un kultūras nams rīko š. g. 15. jūnijā, plkst. 19 kultūras nama mazajā zālē referātu par tēmu «Agromoma padoms ģimenes darziņu kopējiem». Referēs dārkopības agronoms Orehovs. Ieeja brīva.

BD, Nr. 73, 1948,

15. jūn.

(Nobeigums 8. lpp.)

(Nobeigums.
Sāk. 6.-7. lpp.)

Vietējā presē tika iespiesti aicinoši teksti, kā, piemēram: *Miliet grāmatas!* (...) Grāmata ir darba un cīņas ierocis, tānī atrodam atbildi ikvienā jautājumā. Jēkabpils aprīnka bibliotēkā ir liels grāmatu krājums politiski sabiedriskos, lauksaimniecības, kolhozu celtniecības, zinātnes jautājumos un jaunākā padomju daiļliteratūra. Pilsoņi! Esiet cītīgi grāmatu lasītāji. Lasot padomju grāmatas, jūs paugstināsiet savas politiskās un tehniskās zināšanas, savu kultūralo līmeni.»

BD, Nr. 153, 1948,
14. dec.

Ari citos Latvijas preses izdevumos šajā kolhozu un komunisma celsmes periodā (40.-60.gados) parādījās daudz aprakstu par bibliotēkām ar tam laikam atbilstošiem virsrakstiem: «Bibliotēkas – masu apziņas veidotājas», «Grāmata – visplašākās darbajauzū masās», «Bibliotēkārē – sabiedrības audzinātājam», «Bibliotēku līdzdalība celtniecības darbā» u.tml. Bieži presē tika salīdzināti buržuāziskās Latvijas laiki (arī attiecībā uz bibliotēkām) ar padomju varas gadiem. Tā rakstā «Agrāk un tagad» (BD, Nr. 19, 1953, 10. febr.) varam lasīt: «Lai gan buržuāziskās Latvijas presē bieži varēja lasīt, ka vietējie bagātnieki uzdevinājuši kādai bibliotēkai desmit vai vairāk grāmatu, tomēr 1936. gadā Jēkabpils rajona teritorijā darbojās tikai 6 bibliotēkas ar nedaudz vairāk kā 1500 grāmatām. Tagad tikai Jēkabpils pilsētas bibliotēkā vien ir 11.509 grāmatas, pie kam pagājušajā gadā no jauna tika iegādātas 1876 grāmatas.»

Lai kā arī iespieddarbos, presē, lozungos un citādos veidos tika slavīnāta komunisma jauncelsme un padomju iekārtas priekšrocības, tomēr grāmatas no tās dabūja ciest pamatīgi. Jau ar 1940. gadu sāka darboties visvarenā cenzūra – Galvenā literatūras pārvalde, tautā saukta «Glavīts».

Tālāk tekstā fragments no S. Vieses raksta «Cenzūra un cenzors», kas ievietots izdevumā «Grāmatas aizkulisēs». Apceres, dokumenti, intervijas, atmiņas», Rīga, 2002.

«Nacionālās bibliotēkas darbiniece Aina Strāle, vērtējot 1940/41. gada notikumus, starptautiskā konferencē «Vārda brīvība, cenzūra, bibliotēkas» rakstīja: «Jau dažas dienas pēc Latvijas iekļaušanas PSRS, 1940. gada 9. augustā tika organizēta Latvijas PSR Tautas komisariāta sēde, kurā tika pieņemts likums par LPSR Galveno literatūras pārvaldi. Šāda rīcības operatīvitate apliecinā, ka nule kā nodibinātājā Latvijas PSR valdošās komunistiskās partijas varas struktūras augstu vērtēja informācijas pieejamības nozīmi. Nekavējoties

Komjaunatnes (tagad Vecpilsētas) laukums pēckara gados.

Foto no M. GAIGALNIECES arhīva

pieņemtais likums garantēja Galvenās literatūras pārvaldes izveidošanu un darbību, tādējādi informācijas kontroli un lietošanas reglamentāciju. (...) Šajā pašā dienā tiek apturēti visi periodiskie izdevumi. Tad sākas sarakstu sastādīšana par aizliegtām grāmatām un brošūrām, kur lielāki daudzumi sastādīja tieši daiļliteratūras izdevumi, reliģiskā, filozofiskā, pedagoģiskā literatūra. Līdz ar to visos novados sākas daudz un bagātīgo bibliotēku fondu iznīcināšana ar grāmatu saciršanu un dedzināšanu. «Fondu tīrīšana» bibliotēkās turpinās arī nacistiskās okupācijas gados, kad savukārt tiek iznīcināta ne tikai padomju gadā iegādātā propagandas literatūra, bet arī visas ebreju grāmatas, angļu, franču, amerikāņu literatūra kopš 1933. gada, latviešu literatūra ar pretvācisku tendenci utt. 1944. gadā ar svaigiem kadriem Latvijas teritorijā atjaunojās padomju cenzūras darbība. Līdz 1954. gadam tika sastādīti desmit «izņemamo grāmatu» saraksti, rezultātā iznīcinā pāri par 3,5 miljoni grāmatu krātuvēs esošo izdevumu.»

Piemēram, 1951. gadā ir izdots 312 lappušu biezis «kaitīgo» izdevumu saraksts, kuri tiek nosaukti par novecojušiem: «Apvienotais novecojušo izdevumu saraksts (1-7), kas nav lietojami Latvijas PSR sabiedriskajās bibliotēkās un grāmatu tirdzniecības tīklā.»

Tādā arī Jēkabpili, pildot «Glavīta» pavēles, sākas grāmatu «sārti», krājas kultuvēs sadedzināmās makulatūras kalni. (Taču par to neviens nerakstā! Tautai nav jāzina! Cik grāmatu izdevās nobēdzināt, izgābt – par to būtu atsevišķs stāsts...) Latvijas bibliotēkās gandrīz katru nedēļu pienāk Galvenās literatūras pārvaldes pavēles par «kaitīgo» grāmatu izņemšanu no fondiem. Dažreiz pietiek ar vienu padomju ideoloģijai neatbilstošu vārdu, lai grāmatu izņemtu. Vienlaikus tiek uzsvērts, ka lasītāji «izrāda lielu interesi par jaunāko padomju literatūru.»

20. gs. 50. gadu preses izdevumos lasām ar par to, ka pilsētniekiem, tai skaitā kultūras darbiniekiem, bibliotekāriem blakus tiešajiem

darba pienākumiem vajadzēja doties talkās uz kolhoziem, lai palīdzētu sējas darbos, lopbarības sagatavošanā vai ražas novākšanā.

1954. gadā, atzīmējot Jēkabpils atbrīvošanas 10. gadadienu, Jēkabpils pilsētas darbaļauzū deputātu padomes deputāte A. Kalniņa «Brīvās Daugavas» 7. augusta ievadrakstā «Desmit raudoša darba gadi» blakus citiem pilsētas iestāžu un organizāciju sasniegumiem piemin arī bibliotēku: «Lielu darbu veic rajona bibliotēka. Agrāk tā mitinājās nelielā Kultūras nama istabā. Tagad bibliotēka pārvietota gītās, plašās telpās, iekārtota lasītava. No jauna noorganizēta pilsētas bērnu bibliotēka. Skaitlji liecina, kā aug iedzīvotāju interese par grāmatu. 1948. gadā bibliotēkā bija tikai 331 lasītājs, kurim izsniedza 12.564 grāmatas, bet 1953. g. jau 1339 lasītāji, kuriem gadā izsniegtas 41.428 grāmatas.»

Pastāvošā vara bibliotēkas uzskatīja par nozīmīgiem palīgiem tautas masu apziņas veidošanā, svarīgiem partijas darba atbalsta punktiem, un tika aicinātas šo audzināšanas darbu veikt ar dažādu darba formu palīdzību, ar izmantojot literatūras tēlus no padomju autoru romāniem un stāstiem, tāpēc ļoti populāras kļuva lasītāju konferencēs. Rajona bibliotēkas vadītāja Lidija Ozoliņa raksta: «Lai lasītājus ieinteresētu un iepazīstinātu ar padomju literatūras labākajiem darbiem, bibliotēka rīko lasītāju konferencēs. Šajā darbā daudz bibliotēkai palīdz lasītāju aktīvs. Tautas izglītības nodaļas darbiniece b. Trautmane un 1. vidusskolas skolotāja b. Bazileviča, vadot lasītāju konferencēs, padara tās par interesantām un saistošām, iesaistot klausītājus dzīvās debatēs un pārrunās, kas nereti izvērsas pat strīdā (...). Iecienīta darba forma bija jautājumu un atbilžu vakari, literārās tiesas, disputi.»

Lucija Kuzāne, toreizējā Jēkabpils 1. vidusskolas skolotāja, «Padomju Daugavas» 1967. gada 27. aprīļa numurā par pilsētas bibliotēkas rīkoto literāro disputu raksta: «Daudzreiz gadās tā, ka literārās disputos par jauniešu dzīves problēmām

mīlestību, laimi un dzīves jēgu runā sirmas sievietes un padzīvojuši vīri, kas par visu jau sen ir skaidrībā.»

Taču šoreiz, kad Jēkabpils pilsētas bibliotēkas lasītava apspriedām un vērtējām Reginas Ezeras grāmatu «Mežābele», bija citādi. Mūsu bibliotēkas darbiniekiem bija izdevies ieinteresēt jauniešus. Jēkabpils 1. vidusskolas un ekonomiskā tehnikuma puīši un meitenes paši runāja par to, kādam jābūt mūsdienu cilvēkam. Grāmata bija visiem patīkusi un likusi salīdzināt pagātni ar mūsdienām, vecāku kara gados apdraudēto jaunību ar savu drošo un mierīgo dzīvi. Izrādījās, ka jaunie, kam šodien gadus skaitāmi vēl tikai ar «padsmit», prot vērtēt pavisam skaidri un nekūldīgi.»

Pilsētas bibliotekāri, kā vienmēr, strādā no sirds, viņu darbs tiek pamanīts un novērtēts. Viņus izvirza par deputātu kandidātiem (L. Ozoliņa), ieraksta pilsētas Goda plaksnē (A. Viksna), apbalvo ar krāsainiem diplomiem (arī naudas prēmijām) par sasniegumiem Jēkabpils rajona kultūras un izglītības iestāžu republikāniskajās un Visiavienības skatēs, gan arī saistībā ar uzvarām bibliotēku sociālistiskajā sacensībā, ievērojamām valstsvīru jubilejām vai apajām Oktobra revolūcijas gadadienām.

Jāatzīmē tas, ka tikai sākot ar 1959. gadu, bibliotēkās sāka ieviest jauno metodi – brīvpieeju grāmatu krājumam, kad pat lasītājs no plauktiem varēja izvēlēties lasāmvielu. Līdz tam grāmatas izsniedza bibliotekārs pēc pieprasījuma. Jēkabpils pilsētas bibliotēkā uz šo metodi pārgāja 60. gadu sākumā. Par to, kā to novērtējuši apmeklētāji un ko vēl bibliotekāri dara, lai palīdzētu orientēties bibliotēkas krājumā, «Brīvajā Daugavā» 1961. gada 16. septembrī raksta bibliotēkas vadītāja L. Ozoliņa: «Nesen Jēkabpils rajona bibliotēka pēc telpu paplašināšanas un remonta atvēra lasītājiem brīvu pieeju grāmatu fondiem. Jau ar pirmajām dienām jaunais pasākums guva plašu lasītāju piekrišanu. Ļaudis tagad paši pieiet pie plauktiem, izvēlas iemīļoto lasāmvielu (...). Lai palīdzētu lasītājiem labāk orientēties šajā milzīgajā grāmatu krā-

Bibliotēkas darbinieki nereti saņēma augstus sava darba novērtējumus gan pilsētas un rajona, gan republikas un Visiavienības līmenī.

tuvē, pie plauktiem novietoti izziņu materiāli, iekārtotas tematiskas kartotēkas, izveidoti speciāli jaunāko grāmatu stendi. Grāmatu izvēlē lasītājiem palīdz bibliotekāres bb. Policāne un Viksna, izziņas par laikrakstiem un žurnāliem sniedz bibliotēkas lasītavas vadītāja b. Blite. Pašlaik mūsu bibliotēkā ir vairāk nekā 1300 lasītāju (...).

1967. gadā padomju valsts 50. gadadienai veltītajā Visiavienības bibliotēku sabiedriskajā skatē pilsētu bibliotēku grupā Jēkabpils pilsētas bibliotēkai tiek piešķirta trešā vieta republikā, to apbalvo ar LPSR Kultūras ministrijas Goda rakstu, kā prēmiju tā iegūst magnetofonu. Skates laikā bibliotēka saņēma arī jaunus, pārbūvētas telpas, kad atsevišķi tika iekārtoti abonementu ar brīvi izvietotiem grāmatu plauktiem un divas mājīgi iekārtotas telpas lasītājiem.

Bibliotēka tiek apbalvota ar Latvijas Republikāniskās ardbiedrību padomes no Latvijas PSR Ministru Padomes diplomu «Teicama darba bibliotēka.»

Lai citus gaismā vadīt spētu

«Pilsētas bibliotēkas vadītāji Lidijai Ozoliņai un viņas kolēģēm ir ko pavērtēt. Dienu ritums aiznesis prieku un rūgtuma brīžus, meklējumus un šaubu mirklus. Un nekad viņas nešaubījās par sava darba svarīgumu gaismā nākotnes vārdā. Ari tad ne, kad bibliotēkai bija viena neliela istabiņa, bet neviena krēsla un galdīņa. Bez skaitļu valodas neiztikt, jo tā raksturo bibliotēkas izaugsmi. 1948. gadā kopā ar bērnu nodaļu grāmatu fondā skaitījās 4991 eksemplārs un gada laikā tika izsniegta tikai 1041 grāmata 331 lasītājam. Tagad grāmatu fonds sastāda vairāk nekā trīsdesmit tūkstošus eksemplāru, bet lasītāju skaits sasniedzis turpat pusotra tūkstoša.

Tagad, kad bibliotēkai ierādītas plašākas telpas

Oskaļna kultūras namā, ir iespējams rīkot plašākus pasākumus ne tikai pilsētas, bet arī rajona mērogā. Katru, kas ienāk gaīšajā rudens saules apspīdētajā lasītavā, patikami pārsteidz telpas modernais iekārtojums. Gaismā toņos nokrāsoti galdī un krēslī, daudz ziedu, pie sienām gaumīgi izvietoti stendi. Lasītavas vadītāja Brigita Blite var dīvāvēt desmitiem ilustrēto žurnālu, kas dod visspilgtāko priekšstatu ne tikai par tautas demokrātijas valstīm, bet arī zemēm, kur valda kapitāls.

Bibliotēkas darbinieki uztur ciešus sakarus ar pilsētas uzņēmumu un iestāžu strādniekiem un kalpotājiem. Visciešākā sadarbība bibliotekāri Aijai Viksnai ir ar Rīgas autoelektroaparātu rūpnīcas Jēkabpils filiāles un sadzīves pakalpojumu kombināta strādniekiem. Te notikušas lasītāju konferencēs, padomju dzejai veltīti vakari. Bet Kinoteātrī «Komjaunietis» abonementa vadītāja Nina Sjomova pirms kino seansiem skatītājus iepazīstina ar jaunāko sabiedriski politisko un daiļliteratūru. Jēkabpils starpkolhozu celtniecības organizācija un 15. tipogrāfija jau vairākus gadus darbojas pārvietojamās bibliotēkas, bet tuvākajā laikā tās iekārtos Lauktechnikas Jēkabpils nodaļas kopmītnē un firmas «Rīgas apģērbs» Jēkabpils 1. filiālē (...).

PD, Nr.133, 1967,
7. nov.

Par ko smejas jēkabpilieši

Ko tu dari, kaimiņien! Cepešpannu taču nedrīkst likt uz pilsētas bibliotēkas grāmatas... – Neuztraucies, mīļā, es tās sasmulētās lapas akurāti izplēššu... PD, Nr. 7, 1970, 17. janv.

Sagatavoja Anita RUBINE, Jēkabpils pilsētas bibliotēkas bibliogrāfe

JPB krājuma foto

Rugāju bibliotēkai šogad aprit

Foto: Igors Petrovs

Velga Vīcupa

Rugāju novada muzeja vadītāja

Šogad savas pastāvēšanas apaļu gadskārtu atzīmē Rugāju novada Rugāju bibliotēka. Pāršķirstot vēstures lapas, redzam, ka Rugāju bibliotēkas pirmais ieraksts inventāra grāmatā datēts ar 1951.

gada 1. jūliju.

Tās dibinātāja tolaik bija Rugāju ciema izpildkomiteja, kuras ēkā arī bibliotēka kādu laiku atradās, ieņemdama vienu telpu. Vēlāk bibliotēka pārcelta uz pagasta valdci celtnes ēkas pirmo stāvu, pēc tam 2001. gadā - uz otro stāvu, kur straužāk attīstījies un atrodas arī šobrīd.

Savā pastāvēšanas laikā bibliotēkā strādājušas šādas bibliotēkas vadītājas: no 1950. g. - 1956. g. - Leipurte Olga, no 1956. g. beigām līdz 1958. g. 13. jūlijam - Kulova Vija (dzim. Lapiņa), no 1958. g. 14. jūlija līdz 1960. g. 22. augustam - Ārija Blūma (dzim. Grīnberga). No 1960. g. 23. augusta līdz 1977. g. pavasarim

- Bērziņa Anna (dzim. Odumiņa), ar nelielu pārtraukumu, kad viņu no 1966. g. 15. septembra - 1967. g. 31. maijam aizvietoja A. Kamenščika. No 1977. gada Rugāju bibliotēku vada Anita Magina (dzim. Zaharāne) un no 2008. g. bibliotēkai ir otra darbiniece - Evita Garbacka (dzim. Sprōge).

Bibliotēkā sāka strādāt jau agrā jaunībā

Atmiņās par darbu bibliotēkā daļās kādreizējā Rugāju bibliotēkas bibliotekāre VIJA KULOVA.

Man bija septiņpadsmit, astoņpadsmit gadi, kad es saņēmu bibliotēku šeit, Rugājos, no Leipurte Olgas. Viņa Rugājos bija gan kluba vadītāja, gan bibliotekāre. Viņa to slodzi vairs viena nevarēja *vilkt* un tad es sāku strādāt bibliotēkā. Līdz tam es strādāju pastā, kur bija ārkārtīgi maza alga. Tur es strādāju, aiziedama no skolas pēc 9. klases, jo es biju spiesta strādāt, dzīvoju pie vecitēva un vecmammās. Pensijas viņiem nebija. Vienlaicīgi es gāju uz dejām un Olgai likās, ka es varētu to lietu apvienot. No pasta

Bibliotēka nebija pārāk liela, aizņēma vienu lielu ēkas telpu uz autoostas pusi. Grāmatu skaits bija kaut kur 4,5 tūkstoši.

aizgāju projām uz bibliotēku arī tāpēc, ka kultūras darbs bija tuvāks par pastu. Strādādama bibliotēkā, es vēlāk izdomāju, ka jāiet uz *lietišķajiem*. Bibliotēkā bija savas prasības, ļoti izteikta ideoloģiskā puse, kas jāatzīmē, ir arī tagad. Uz visām svētku, atzīmējamajām dienām vajadzēja būt tematiskajām izstādēm, vajadzēja rīkot visāda veida grāmatu apspriešanas, lasīt atsauksmes. Bija zināms plāns, cik tev vajadzēja būt apgrozījumā grāmatām, bija jābūt atskaitē, kuras grāmatas ir tās lasītākās

un pieprasītākās. Ja Ļeņina raksti nevienam neinteresēja, tad atskaitē bija jābūt ierakstītam, ka tos lasa, izmanto, interesējas. Šo taktiku man pateica priekšā, ka tā ir jādara, es jau to nevarēju pati izdomāt. Bibliotēka tolaik atradās ciema padomes ēkā, pretī grāmatu veikalam. Tur bija vēl priekšniekam un sekretārei kabinets. Iespējams, ka bibliotēku pārcēla uz *balto māju*, kad no tās aizgāja MTS kantoris. Pēc manis uz bibliotēku atnāca strādāt Anna Odumiņa, arī tieši no vidusskolas. Tagad jau mirusi. Viņa bija ļoti akurāta, strādīga. *Cita plāna cilvēks*. Es jau biju tāda *vairāk pa virsu*.

Bibliotēka nebija pārāk liela, aizņēma vienu lielu ēkas telpu uz autoostas pusi. Grāmatu skaits bija kaut kur 4,5 tūkstoši. Tajā bija krievu klasika, latviešu klasiķi: Sakse, Lācis, Upītis u.c., Dž. London. Tā jau nebija, ka viss bija aizliegts. Protams, nebija vairs Latvijas brīvvalsts laika literatūras, tā vietā - obligātie Ļeņina raksti. Skolai savas bibliotēkas nebija. Ja skolai ko vajadzēja, tas viss tika ņemts no ciema bibliotēkas. Pagasts deva naudu, grāmatu veikals bija prefī ielai un visu jaunāko literatūru, kas nāca turpat arī varēja pirkt. Izdotos čekus atdevu sekretārei, viņa visu iegrāmatoja, es attiecīgi atzīmēju ar zīmodziņu un ierakstīju katalogā.

Grāmatu izvēlē man bija pilnīgi brīva vaļa. Tikai tad, kad nāca politiskās, tematiskās brošūras, tad man tika pateikts, kuras vajag. Skatījos, lai iepirktu pēc iespējas vairāk grāmatu, ne vairāk kā divas vienādas, lai ir dažādība. Grāmatas tolaik bija ļoti lētas, bija laba literatūra pieejama. Ja bija divi rubļi, tad jau skaitījās ļoti dārgi. Vairāk vai mazāk, grāmatas iepirku katru mēnesi. Iespējams, ka bija atkarīgs no pagasta rocības, jo tas dzīvoja no iekasētajiem

nodokļiem, kaut arī kaut kādas naudas saņēma no centra. Bibliotēka bija tāds iestādījums, kas kalpoja varai. Manā laikā ciema padomes priekšsēdētājs bija Antons Kašs, sekretāre - Austra Lancmane, no Tikaiņu puses. Viņa katru dienu brauca ar riteni un ziemā nāca ar kājām kādus kilometrus četrus. Finansiste bija Voiciša Agnese. Tas bija viss mūsu kolektīvs. Divi kabinetīni un pa vidu bija tāds šaurs koridorīns.

Tika rīkotas dažādas grāmatu apspriešanas un viktorīnas. Es sastādīju jautājumus - tad kurš vinnēja, kurš arī nevinēja. To visu man pašai vajadzēja organizēt turpat bibliotēkā. Bibliotēku apmeklēja lielākoties rugāji, vecāko klašu skolnieki, jo viņiem savas prasības. Centos iepirkt vēsturisko literatūru, cik jau nu tur varēja. Atskaites vajadzēja iesniegt katru mēnesi 25. datumā: cik grāmatas izdotas, cik saņemtas, cik grāmatas ir iepirktas un kā tās ir iegrāmatotas. Atskaites iesniedzu ciema padomes sekretārei. Vajadzēja atskaitīties par katru darbiņu, ko darīju. Piemēram, uzzīmēju plakātiņu, atskaitījos par to. Man bija tas labums, ka nevajadzēja nevienam prasīt kaut ko uzzīmēt, es visu varēju pati izdarīt. Darbā man ļoti daudz palīdzēja Leipurte Olga, kas daudz ko pateica priekšā, pamācīja, kā rīkoties. Olga vienmēr pabikstīja, atgādināja, ka jāgatavo kārtējā atskaitē. Ciema padomes *meitenes* bija absolūti apolitisks.

Vienreiz bija gadījums, ka MTS rīkoja ekskursiju uz Koknesi. Es, nevienam neko nepaprasījusi un nepateikusi, aizbraucu. Piektdienā darbā nebiju. Ekskursijā braucām smagās mašīnas kastē. Priekšnieks lika paskaidrojumu rakstīt, draudēja, ka nākošajā reizē mani atlaidīs. Ja būtu prasījusi, mani nebūtu laiduši tajā

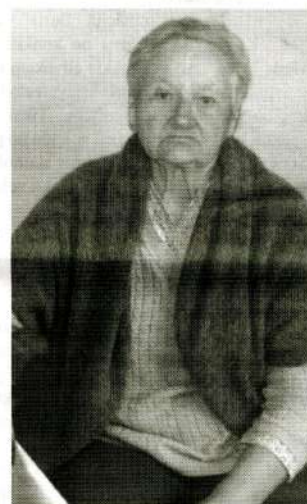

Foto: Velga Vīcupa

ekskursijā, jo zināma kārtība tomēr pastāvēja. Biju skuķis ar lielu galvu. Bet tas viss notika momentā: no rīta redzu, ka visi jau kāpj iekšā mašīnās uz kalna. Es saku, ka arī gribu. Durvis ciet un prom.

Es arī Olgai palīdzēju kultūras darbā. Gājām uz Tikaiņiem mācīt dejas uz klubu - pa dubļiem, pa tumsu, vēl pa lielāku tumsu atpakaļ. Nāca rajona dziesmusvētki, Olgai bija nepieciešamība pēc dejojāņu pāriem. Es gan dejuju, gan palīdzēju mācīt deju kolektīvu.

Man patika lasīt grāmatas, es šo to zināju, bet sākuma darbu bibliotēkā nosaukt par pilnvērtīgu īsti nevarētu. Mani Olga visā ievadīja, kontrolēja. Pēc tam mani aizsūtīja uz bibliotekāru kursiem Rīgā. Tad jau darbu veicu nopietnāk - tika uztaisīts sistēmiskais katalogs ar visām atzīmēm, kurā plauktā, kurā vietā. Kopumā nostrādāju 2,5 gadus Rugāju bibliotēkā, no tā laika 3 mēnešus bija kursos.

Avots: Kurmenīte

Datums: Aprīlis-2021

Tāds pasākums, kas man pašai patika, bija par Džeku Londonu. Par raksturiem un uz ko cilvēks ir spējīgs, kad viņš ir motivēts kaut ko darīt. Tā bija tāda satikšanās nelielā pulciņā. Man bija jāsaprotavo iepriekš attiecīgi citāti no grāmatas, man

bija jāzina, ko citi domā, kā citi to uztver - pārrunu veidā. Dalībnieki uz grāmatas apspriešanu ieradās, kad tā bija izlasīta. Atceros, ka apspriedām arī A. Sakses „Ziedu pasakas”. Tās ļoti patika meitenēm. Puikas jau vispār pie šitādām lietām ir grūti dabūt. Arī V.Lāča „Uz jauno krastu”.

Tas ļoti atbilda tā laika ideoloģijai, nevis, piemēram, „Zvejnieka dēls”. Ideoloģiskā komponente bija galvenā, pārējais bibliotēkas darbs pēc tam. Vajadzēja prast atrast pareizās grāmatas, kas atbilda vajadzīgajai ideoloģijai. To man prasīja kultūras nodaļa rajonā. Ceļš līdz Balviem bija

tāds, pa kuru neviens negribēja braukt. Priekš tam bija telefons kabinetā. Uz to zvanīja un pasauca. Katrus divus, trīs mēnešus bija inspekcija, atbrauca un pārbaudīja, vai ir uzskatāmā āģitācija, vai viss ir iegrāmatots.

Bibliotēkā nostrādāti jau 45 gadi

Par darbu Rugāju bibliotēkā stāsta tās bibliotekāre ANITA MAGINA.

Rugāju bibliotēkā nonācu pavisam nejauši. Tāpat kā nejauši nonācu arī Rugājos. Par to, ka es te esmu, man jāpateicas tā laika ciema padomes priekšsēdētājam Valentīnai Circenei. Viņa mani ievēda pagastā gan par sekretāri, gan pēc tam arī bibliotēkā. Doma, ka es varētu izvēlēties bibliotekāra profesiju, man nemaz nebija. Kaut gan es bērnībā gāju trīs kilometrus uz tālo Kraukļevas bibliotēku, jo tur patika, daudz lasīju grāmatas. Bibliotēkā nokļuvu nejauši. Un tad es sapratu, ka tā ir mana īstā vieta. Mana pirmā darbs vieta neilgu laiciņu bija ciema padomes sekretāre. No vidusskolas sola, ar *zirgasti pakaušī*, uzeiz tiku nosēdināta sekretāres krēslā. Tur es pabiju neilgi – no augusta līdz martam. Tas bija tāds īss, bet vērtīgs laiks, brītiņš. Es nāku no Sudarbes un šīs puses cilvēkus es nepazīnu. Šo mēnešu laikā, strādādama par sekretāri, iepazīnu Rugāju iedzīvotājus. Līdz ar to bija vieglāk iesākt strādāt bibliotēkā. Martā mani uz neilgu laiku V. Circene aizsūtīja uz Tikaiņu bibliotēku. Tur pastrādāju no marta līdz augustam. Bet man tur nepatika, jo nomaļa vieta. Kad nokļuvu Rugājos, tad sapratu, ka te ir īstā vieta. Tad es sāku mācīties, paliku un līdz šai dienai esmu vēl te. Tajā laikā atbrīvojās vieta Rugāju bibliotēkā, jo Anniņa aizgāja mūžībā, vieta bija brīva, piedāvāja man. Varbūt man šī vieta tika arī pataupīta. Lai nu kā, bet es te nokļuvu. Un tā, no 1976. gada 1. jūlija

“Tā manas dzīves profesija ir bibliotekāre.”

esmu šeit.

Rugāju bibliotēkai šogad ir 70 gadi, man šeit nostrādāti – 45 gadi. Kādreiz, kad šeit bija aukstas, nemīlīgas telpas, bija doma kaut ko pamainīt, bet tiklīdz nokļuvu siltumā, tā domas mainījās. Pabeidzu kultūrdarbinieku tehnikumu. Tā manas dzīves profesija ir bibliotekāre.

Bibliotēkā mani piesaista visvairāk tas, ka te nenāk slikti cilvēki. Uz bibliotēku nāk labi cilvēki. Darbs ir ar labiem, patīkamiem cilvēkiem, un bērni paši par sevi ir jauki. Tā apziņa, iespēja, ka tu esi gudrību vidū, starp gudrām grāmatām. Man jau tas lasītprieks joprojām nav mazinājies,

kas nāk no bērnības. Gribas palasīt grāmatas vēl tagad arī. Patik satikties ar cilvēkiem. Diena nav vienmuļa, katru dienu ir kaut kas savādāks. Pa cik strādājam divatā, Evitai ir viegla roka uz tehnoloģijām, viņai tas vairāk padodas, es vairāk strādāju ar rakstīto vārdu, pie dokumentācijām. Bet, ja vajag, es arī pie tehnoloģijām cenšos strādāt, jo lauku bibliotēkā ir jāprot viss.

Man bija ļoti laba darba audzinātāja. Mana pirmā bibliotekāre. Sanāca tā, ka mēs bijām vienā pagastā, tikāmies vienā pagasta mājā, nodotot atskaites. Viņai bija ļoti bagātīga darba pieredze, sieviete jau bija gados. Viņa man šo savu pieredzi atdeva: visus zemūdens akmeņus, iemācīja piefiksēt visus darba knifņus. Tā, ka es pēc tām konsultācijām jutos ļoti gudra. Man nebija pašai tā pieredze *jālauž*. Man to pasniedza gatavu. Uzskatu, ka man palaimējās ar darba audzinātāju Zēlču Ausmu. Viņa ir projām, aizgāja dzīvot pie savas meitas uz otru Latvijas malu. Viņa bija ļoti jauks cilvēks, ļoti jauka bibliotekārite.

Tagad, kad mans darba mūžs ir jau aiz muguras, un jau pavisam netālā nākotnē došos pelnītā atpūtā, manas sajūtas ir labas. Tad es bibliotēkā varēšu iet letei no otras puses, bibliotēkas durvis jau manā priekšā neaizlēgsies. Es varēšu nākt. Es turpināšu apmeklēt bibliotēku un baudīšu to kā parasts lasītājs. Jo bibliotēka tomēr paņem arī daudz laika, darba laiks ir pietiekoši ilgs katru dienu. Man ir ļoti daudz neizlasītu grāmatu. Gaidu, krāju tās, kamēr būs lielā brīvība. Tad lasīšu. Ķeršos pie ārzemju literatūras, Ķeršos pie tās klāt. Tad arī Evita man ieteiks, kas atkal ir jauns, populārs un labs.

Aiziet pelnītā atpūtā un atstāt bibliotēku pēc 45 gadiem tomēr nav zēl, jo es pildu bibliotekāru ētikas pantu: sagatavoju jaunu kadru, sev vietnieku. Mans darba mūžs ir skaisti piepildīts, gribās jau mieru, vairāk laiku sev, mājās paravēt puķītes, pa dienu apskatīties, kā tās zied, jo vakarā pēc darba jau tās īsti vairs neredzu, jau ziediņi aizvērušies. Apskatīšos, kā zied puķītes, kas notiek mājās, izmantošu laiku sev.

“Vēl aizvien man savā darbā patīk viss”

Par darbu Rugāju bibliotēkā stāsta tās bibliotekāre EVITA GARBACKA.

Bibliotēkā esmu no 2008. gada jūlija. Tas bija ļoti nejauši, kaut gan grāmatas man vienmēr ir ļoti patikušas. Jau maza būdama, dzīvojos pa bibliotēku Kubulos, tur strādāja mamma māsa par kultūras nama vadītāju, viņas draudzene – bibliotēkā. Tante mani vasarā paņēma pie sevis, tad es dzīvojos uz nebedu tur. Ļoti patika tas miers un klusums.

“Patīk, ka varu kādam palīdzēt, tā lietderības sajūta, kādam palīdzēt arī pie datora, tehnoloģijām, ne tikai grāmatām, jo bibliotēka sniedz arī citus pakalpojumus.”

Pēc skolas es tā īsti nezināju. Visi gāja par policistiem, par skolotājiem. Mani tas nesaisīja, nevarēju īsti izdomāt. Vēlāk iestājos vienos kursos, citos, 1995. gadā jau pabeidzu datorkursus, kas tajos laikos jau bija kaut kas. Bezdarbniekos bija speciālists, kas palīdzēja noskaidrot, kāda profesija būtu kuram piemērota. Pildījām dažādus testus. Tie parādīja, ka man ir piemērota profesija, kur būtu darbs ar cilvēkiem, nevis vienai strādāt ofisā. Man piedāvāja frizierus, skolotājus. Teicu: „Nē, nē, nē!” Un tad bija tāds tests par bibliotekāru. Man jautāja, vai Rugājos ir bibliotēka. Vajadzētu aiziet pajautāt, varbūt var tur pastrādāt. Jo bija tajā laikā tāda iespēja, ka bezdarbniekiem pusi algas maksāja programma, otru pusi – pašvaldība uz kādu noteiktu laiku. Domāju: „Kāpēc gan ne?” Tajā laikā priekšsēdētāja bija R. Krēmere. Drusku trīsošu sirdi gāju parunāties un prasīju, vai būtu iespēja pamēģināt. Viņa piekrita. Sanāk tā, ka tā konsultante bezdarbniekos mani uzšķīla to uguniņu uz bibliotekāra darbu, jo

Foto: Veiga Vircupa

pati nebiju par šo darbu iedomājusies.

Rezultātā Rugāju bibliotēka ir mana pirmā un vienīgā darbavieta. Tajā laikā tieši sākās arī ekonomiskā krīze, bija drošāk, ka darba vieta ir tepat netālu no mājām. Bija vēl jautājums, vai paturēs manu darbavietu, kad beigsies termiņš. Bet viss sakārtojās un es paliku strādāt Rugāju bibliotēkā.

Manā bibliotekāres darbā mani ļoti piesaista tas, ka es katru dienu satieku cilvēkus. Tas nav tā kā skolā, kur ir vieni un tie paši cilvēki, skolēni. Te ienāk dažādi cilvēki. Patīk, ka varu kādam palīdzēt, tā lietderības sajūta, kādam palīdzēt arī pie datora, tehnoloģijām, ne tikai grāmatām, jo bibliotēka sniedz arī citus pakalpojumus. Šeit esmu iepazīsusi cilvēkus, ne tikai, kur kāds dzīvo, bet arī kā katru sauc, kā izskatās, redzu, kā aug Rugāju bērni. Esmu sabiedriskās dzīves centrā. Bibliotēka ir Rugāju centrā visskaistākajā mājā. Man ļoti patīk savs darbs un darbavieta. Nāk klāt jaunas iespējas. Bez grāmatām bibliotēkā ir bērnu istaba, tehnoloģijas.

Patīk, ka varu cilvēkiem palīdzēt un pamācīt darbā ar tehnoloģijām, paskaidrot. To es daru ļoti labprāt. Jebkurš var droši nākt, es palīdzēšu, jo arī tas tagad ir bibliotekāra darbs. Tāpēc te ir nepārtraukti visu laiku daudz kas jāmacās, jāapgūst, jāpilnveidojas, lai pilnvērtīgi varētu izpildīt visas prasības, palīdzēt apmeklētājiem, arī bērniem bieži vien kaut kas jāpalīdz.

Esmu pirmā, kas iepazīst jaunās grāmatas. Vēl aizvien man savā darbā patīk viss, neredzu neko, par ko varētu sūdzēties. Rugājos grāmatas ir, lasītāji ir. Galvenais, lai tā arī paliek turpmāk!

Latgales Centrālā bibliotēka piedāvā grāmatu nodošanas kasti

No 12. maija Latgales Centrālā bibliotēka saviem lietotājiem piedāvā jaunu pakalpojumu – iespēju nodot bibliotēkā izņemtos iespaidarbus jebkurā sev ērtā laikā, "Latgales Laiku" informēja Daugavpils pašvaldībā.

Ivars Soikāns

So pakalpojumu nodrošina pie Vienības nama ēkas uzstādītā grāmatu un žurnālu nodošanas iekārta jeb grāmatu nodošanas kaste, kas atrodas tieši blakus ieejai bibliotēkā Saules ielā un ir pieejama jebkurā diennakts laikā.

Grāmatas joprojām varēs nodot arī ierastajā veidā – atnākot uz bibliotēku. Tomēr jaunais pakalpojums būs lieliska alternatīva, kas ļaus to izdarīt ātrāk, ērtāk un, galvenais, arī ārpus bibliotēkas darba laika.

Avots: Latgales Laiks

Datums: 14-05-2021

Grāmatu nodošanas kastē varēs ievietot visus iespaidarbus, kas saņemti kā Latgales Centrālajā bibliotēkā, tā arī jebkurā no tās filiālēm. Lasītājiem nav jāsaņemas, ka bib-

liotekārs nezina, kurš nodevis konkrēto grāmatu vai žurnālu, – bibliotēku informācijas sistēma ļauj atpazīt katru izdevumu pēc tā unikālā svītru koda.

Pie Baložu bibliotēkas uzstādīts viedais grāmatu skapis

28. aprīlī pie Baložu pilsētas bibliotēkas tika uzstādīts pirmais bibliotēku viedais grāmatu skapis Ķekavas novadā, kas ļaus ikvienam Baložu bibliotēkas lasītājam bezkontakta veidā ērti saņemt grāmatas un žurnālus ārpus bibliotēkas darba laika.

Grāmatas un žurnālus varēs pieteikt telefoniski, e-pastā vai bibliotēkas elektroniskajā kopkatalogā, kā saņemšanas vietu norādot Baložu bibliotēkas viedo grāmatu skapi.

Kad lasītāja pasūtījums tiks ievietots viedajā grāmatu skapī, lasītājs mobilajā telefonā saņems izziņu ar kodu, kas, dodoties pēc pasūtījuma, būs jāievada grāmatu skapī. Pēc koda ievadīšanas atvērsies nodalījuma durvis, un lasītājs varēs saņemt savu pasūtījumu: nospied taustiņu * (zvaigznīte), ievadi izziņā saņemto ciparu kodu, izņem pasūtījumu un stingri aizver durvis.

Pasūtījuma saņemšana būs jāveic piecu dienu laikā. Šāds termiņš noteikts, lai neradītu pārlieku lielu noslodzi grāmatu skapja darbībai un nekavētu grāmatu saņemšanu. Viedais grāmatu skapis tiks uzpildīts bibliotēkas darba laikā, bet lasītāji pasūtījumus varēs saņemt tad, kad pašiem ir ērti. Kā atzīst Baložu bibliotekāri, viedais grāmatu skapis bija nepieciešams vairāku iemeslu dēļ. Pirmkārt, domājot par tiem la-

siētājiem, kurus ierobežo bibliotēkas darba laiks, piemēram, tiem, kas strādā Rīgā vai citur un atgriežas vēlu vakarā. Otrkārt, domājot par tiem lasītājiem, kuriem ir grūti tikt uz bibliotēkas otro stāvu, – gan vecākiem cilvēkiem, gan māmiņām ar bērnu ratiņiem. Treškārt, ņemot vērā neskaidros epidemioloģiskos apstākļus un nākotnes prognozes.

Viedais grāmatu skapis ir novietots ļoti ērtā vietā – netālu no bibliotēkas, pie stāvvietas, kur visi tam var viegli piekļūt.

Iespēja tādā pašā veidā arī nodot atpakaļ bibliotēkā paņemtās grāmatas šobrīd vēl tiek risināta un testēta.

Kā bibliotēka esam atvērti visam jaunajam un speram soli pretī saviem lasītājiem. Ceram, ka ar šo iespēju bibliotēka piesaistīs jaunus lasītājus un esošie lasītāji novērtēs un aktīvi izmantos viedo grāmatu skapi. Vēlam visiem bibliotēkas lasītājiem šajā pavasarī nebeidzamu lasīt prieku!

Baložu pilsētas bibliotēka

Avots: Ķekavas Novads

Datums: 11-05-2021

Bibliotēku bagātina jauni soliņi, kas kalpo par brīvpiekluves grāmatu plauktiem

Talsu Galvenās bibliotēkas teritorijā tika veikta infrastruktūras pārbūve un labiekārtošana. Projektā izveidoti oriģināla dizaina soliņi, jo uz tiem var ne tikai ērti apsēsties un vērot ainavu, bet arī tie darbojas kā grāmatu apmaiņas punkti jeb grāmatu slēpņi. Tajos iedzīvotāji var atstāt sev vairs neaktuālas grāmatas un to vietā paņemt kādu sev interesējošu.

Talsos Bibliotēku nedēļa šajā gadā, kam dots vadmotīvs „Darīt neticamo!”, iesākās ar brīvpiekluves grāmatu novietnes atklāšanu, kas tika iemūžināta video materiālā Talsu Galvenās bibliotēkas sociālā tīkla *Facebook.com* lapā – tādējādi dodot iespēju atklāšanas svētkus piedzīvot plašākai auditorijai ilgtermiņā.

Jaunie soliņi novietoti Talsu Galvenās bibliotēkas priekšlaukumā un sānu ejā pie kāpnēm. Soliņiem izstrādāts moderns un funkcionāls dizains

– vienlaicīgi tie ir gan atpūtas vieta bibliotēkas lasītājiem un garāmgājējiem, gan grāmatu slēpņi, kas darbojas kā grāmatu apmaiņas punkti. Soliņi ir aprīkoti ar atveramiem vākiem, kur tiek paslēptas grāmatas, ar iespēju apmainīt atnesto lasāmvielu pret citu. Grāmatas lasītājiem iespējams ņemt līdzi uz mājām vai baudīt lasāmvielu turpat uz vietas.

Talsu Galvenās bibliotēkas direktore Vija Nagle stāsta: „Jaunās bibliotēkas projekta izstrādes laikā tika meklēti jauni risinājumi par vietām grāmatām ārpus bibliotēkas telpām. Ideju rezultātā tradicionālais grāmatu plaukts „Ņem mani līdzi!” nu ieguvis pavisam jaunu veidolu. Ikviens interesents tiek aicināts dalīties ar grāmatām – atnest tās, kas kļuvušas liekas un meklē sev jaunu saimnieku, un to vietā paņemt kādu sev vajadzīgu literatūru. Svarīgi, pirms grāmatu ievietošanas brīvpiekluves plauktā, katram izvērtēt, vai tās ir pietiekami

labā stāvoklī, nepārvēršot soliņus par makulatūras krātuvi.”

Atgādinām, ka grāmatu soliņi nav paredzēti bibliotēkā paņemto grāmatu nodošanai. Šai funkcijai ir paredzēta grāmatu nodošanas

kaste pie ieejas bibliotēkā.

Bibliotēku nedēļa Latvijā notiek kopš 1997. gada. Bibliotēku nedēļas laikā – 23. aprīlī – tiek atzīmēta arī Pasaules grāmatu un autortiesību aizsardzības diena. Šajā dienā

visā pasaulē, arī Latvijā nostiprinās tradīcija, ka vīrieši dāvina sievietēm rozes, bet sievietes vīriešiem – grāmatas.

*Renāte Freiberga
Foto: Marta Rake-Lasmane*

Avots: Talsu Novada Ziņas

Datums: Maijs-2021

Novada bibliotēku idejas – konkurētspējīgas Latvijas mērogā

Aizvadīts Latvijas Bibliotekāru biedrības (LBB) ideju tirgus, kas notiek reizi divos gados. Tajā Latvijas bibliotēkas tika aicinātas prezentēt savas inovatīvās idejas par tēmu «Darīt neticamo», parādot, kādus pasākumus, ieceres līdztekus pamatdarbam ikdienā vēl bibliotēka realizē. Savas idejas kopā ar Jelgavas pilsētas bibliotēku un tās filiālēm piedāvāja arī trīs Jelgavas novada bibliotēkas – Zaļenieku, Ūziņu un Vilces. Jelgavas pilsētas un Jelgavas novada kopīgi iesniegtais projekts ar astoņām idejām starp 86 idejām no 23 Latvijas bibliotēkām novērtēts ar 2. vietu.

Nemot vērā epidemioloģisko situāciju, šoreiz ideju tirgus notika tiešsaistē un katra bibliotēka savas idejas prezentēja līdz septiņām minūtēm garā video. Jelgavas pilsēta un Jelgavas novads kopā iesniedza astoņas idejas, kas arī inovatīvā veidā parādītas – tika izveidots video 3D grafikas programmā «Blender».

Tajā prezentēta pagājušajā vasarā Zaļenieku pagasta bibliotēkas kopā ar aktivitāšu centru «Zaļenieki» realizētā ideja – pamatojoties uz grāmatu sērijas «Mazais pūķis Kokosrieksts» atainotajiem notikumiem, Zaļenieku Zaļās muižas parkā tika izveidota šķēršļu stafete ar septiņām stacijām vietējiem bērniem. Bērnu komandām uzdevums bija iziet visas šķēršļu stacijas un izpildīt uzdevumus. Aktivitāte guva ļoti lielu atsaucību, un bērni atzina, ka tā bijusi saturīga brīvā laika pavadīšanas iespēja.

Vilces pagasta bibliotēka ideju

tirgū prezentēja pērnvasar Vilces muižas parkā organizēto mākslas plenēru jeb gleznošanas svētkus, kuros kopā ar vilceniņu mākslinieku Raimundu Līcīti ikviens varēja gleznot. Šo svētku mērķis bija ne tikai apmeklētājus iepazīstināt ar Latvijā pazīstamo gleznotāju un viņa darbiem, bet arī iedrošināt vietējos realizēt savus sapņus un gleznot pašiem, gleznot kopā, tādējādi saliedējot vietējo kopienu. Jāpiebilst, ka šī projekta laikā Vilces bibliotēkā noritēja arī R.Līcīša gleznu izstādes – bibliotēkā bija apskatāmas ekspozīcijas trijos ciklos: «Gaišas skumjas», «Pavasaris», «Romaniskas meitenes». Bibliotēkā varēja aplūkot kopumā 39 mākslinieka glezns, ko viņš radījis no 20. gadsimta 70. gadiem līdz mūsdienām.

Savukārt Ūziņu bibliotēka prezentēja novadpētniecisko darbu. Proti, Ūziņu bibliotēkas vadītājas Gunītas Kulmanes pētniecības darbs pagājušā gada nogalē vainagojās ar grāmatas «Šulmaņu dzimtas hronika» izdošanu. Grāmatas tapšana aizsākās jau 2014. gadā. Ieguldītais darbs, nesavtīgā mīlestība pret novadpētniecību un mērķtiecība grāmatas tapšanā vistiešākajā nozīmē attiecināma uz ideju «darīt neticamo».

Jelgavas Pārlielupes bibliotēkas vadītāja Aiga Volkova, kura apkopoja visas idejas un palīdzēja veidot video, atzīst: «Ir liels prieks, ka varējām prezentēt pagastu bibliotēku inovatīvo ideju realizācijas bibliotekārajā darbā, kas lieliski parāda, ka arī viena bibliotekāra bibliotēkas var būt un ir aktīvas. Droši un ar lepnumu sakām, ka šajā laikā darīt neticamo, kas bija arī LBB festivāla tēma, ir mūsu – bibliotekāru – izicinājums ar jauniem panākumiem. Ļoti priecājamies par paveikto, un paldies komandas darbam – tajā ir spēks!»

FOTO: Zaļenieku bibliotēka kopā ar aktivitāšu centru «Zaļenieki» Zaļās muižas parkā parūpējās par piedzīvojumu bērniem, sarīkojot pūķa Kokosrieksta šķēršļu stafeti ar uzdevumiem.

FOTO: Vilces pagasta bibliotēka pagājušajā vasarā Vilces muižas parkā organizēja mākslas plenēru jeb gleznošanas svētkus iedzīvotājiem kopā ar vilceniņu mākslinieku Raimundu Līcīti, dodot iespēju ikvienam izmēģināt roku gleznošanā.

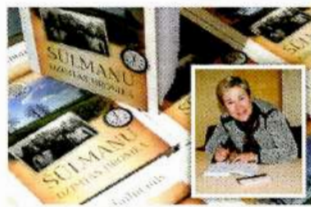

FOTO: Ūziņu bibliotēkas vadītāja Gunīta Kulmane līdztekus ikdienas pienākumiem neatlaidīgi turpina novadpētniecību, un pagājušajā gadā dienasgaismu ieraudzīja viņas veidotā grāmata «Šulmaņu dzimtas hronika».

Bibliotēku nedēļa – 2021

Pēc Latvijas Bibliotekāru biedrības ierosinājuma Bibliotēku nedēļa Latvijā norisinās jau kopš 1997. gada. Šogad tā notika no 19. līdz 25. aprīlim. Ņemot vērā epidemioloģisko situāciju valstī, plānotie semināri un konferences notika attālināti, tādā veidā nodrošinot iespēju tajos piedalīties daudz kuplākam daļībnieku skaitam. Kā ik gadu, arī šogad Bibliotēku nedēļas laikā (23. aprīlī) tika atzīmēta Pasaulē grāmatu un autortiesību diena. Šajā dienā norisinājās Latvijas Nacionālās bibliotēkas rīkotā preses konference, kuras laikā klausītāji tika iepazīstināti ar lasīt veicināšanas programmas «Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2021» grāmatu kolekciju, kas sastāv no 28 grāmatām. Dažas no

tām Pāvilstas bibliotēkā jau ir pieejamas, bet citas pēc iespējas ātrāk sagādāsīm, lai mūsu čaklie lasītāji varētu pilnvērtīgi ķerties klāt jauno grāmatu lasīšanai.

Arī Pāvilstas bibliotēkā šīs nedēļas laikā norisinājās attālināta aktivitāte, ar kuru var iepazīties bibliotēkas sociālā tīkla Facebook lapā. Katru dienu tika ievietota tīmekļa adrese, kurā pieejams pildāmais uzdevums – puzzle. Nedēļas laikā ikvienam bija iespēja salikt septiņas nelielas pužles un atsūtīt mums ziņu par padarīto. Prieks par lasītāju izrādīto interesi un aktīvo piedalīšanos. Sekojiet līdzi mūsu Facebook lapai un piedalieties atkal jaunās aktivitātēs!

Bibliotekāre E. Horna

Avots: Pāvilstas Novada Ziņas

Datums: Maijs-2021

Avots: Jelgavas Novada Ziņas

Datums: Maijs-2021

Ilūkstes novada Bebrenes pagasta Bebrenes ciema bibliotēkā strādā Emma Malahovska, kura, izņemot savus tiešos pienākumus, sekojot savas sirds aicinājumam, pēta dzimtās puses vēsturi. Pašlaik Emma jau ir savākusi tik daudz vērtīgu un retu materiālu, ka to pietiktu vairākām doktora disertācijām un bestselleriem.

TEJU GADSIMTA TREŠDAĻA GRĀMATU VALSTĪBA

Anatolijs Krilovs

Bebrenes bibliotēkā Emma Malahovska strādā gandrīz gadsimta trešdaļu. Šajā laikā viņa pieradinājusi lasīt grāmatas nevienu vien paudzi, tāpēc tagad var pastāstīt par padomju laiku cilvēku iecienītāko lasāmvielu, kad godā bija izdevumi, kuros tika iztirzātas nopietnas tēmas, piemēram, patriotiskā literatūra vai klasika, kā arī mūsdienu grāmatmiņiem, kuru, kā ar nožēlu atzīst Emma, paliek aizvien mazāk. Agrākajos gados bibliotēkā bija vairāk nekā 400 aktīvo lasītāju, savukārt 2020. gadā pandēmijas dēļ – vien 228.

Bibliotēkā ir aptuveni septiņi tūkstoši izdevumu, galvenokārt latviešu valodā, savukārt krievu valodā pieejami pārsvarā detektivromāni. Pagasta iedzīvotāji vairāk lasa latviešu valodā. "Pieprasītākā ir ģrēmju, izziņošā un bērnu literatūra, arī tematiskās enciklopēdijas un, protams, periodiskie izdevumi – avīzes un žurnāli. Jāatzīmē, ka cilvēki sākuši interesēties arī par dzeju, acimredzot, ir pienācis laiks, kad dvesele alkst pēc tās," stāsta bibliotekāre, kurai, ņemot vērā lasītāju interesi par dažādu literatūru, ir jāpilda viņu vēlmes.

Arī lasītāju skaita sarukumam ir izskaidrojums. Emma atzīmē, ka paauzde vecumā no 20 līdz 40 gadiem nevis dodas uz bibliotēku, bet gan labprātāk uztauras virtuālajā vidē. E. Malahovska, kura par bibliotekāri nostrādājusi tik ilgus gadus, šī situācija apbēdina, taču Emma to uztrve kā modes lietu un šim laikam raksturīgu iezīmi, ko nav iespējams ietekmēt, jo visi vēlas sekot līdzī progresam.

Emmu Malahovsku priecē tas, ka skolēni arī tagad apmeklē bibliotēku – visdažādākās informācijas un zināšanu krātuvi. Viņa uzskata, ka cilvēki, kuri ir

Emma Malahovska: par dzeju, grāfiem un dzimtās puses vēsturi

projām, šeit, Liksnā, palika divas grāfienes, kuras pirms nošaunas bolševiki piespieda izrakt pašām sev kapu. Vēlāk vietējie iedzīvotāji pārāpbedīja grāfienes vietējos kopos. "Kad 1920. gadā šeit ieradās grāfa dēls Aleksandrs, viņš bija pārsteigts, ka radinieču atdusas vietas nav pamestas novārtā, bet sakoptas un izrotātas ziediem. Laikam ritot, kopiņas saplaka, mēs ar Benitu mēģinājām tās atrast, taču pagaidām tas nav izdevies," pavēstīja Emma.

ARHĪVS UN LAIKS

Pats par sevi saprotams, ka tik rūpīgu un dziļu izpēti nav iespējams veikt darba laikā, tāpēc Emma to dara brīvā laikā. Bibliotekāre parādīja plauktus, kuros glabājas materiāli par dzimto novadu, Bebrenes vēsturi, kuras viņa vākusi divdesmit gadus, izmantojot arhīvas, novadpētniecības muzejā pieejamo informāciju un vietējo iedzīvotāju atmiņu stāstus: "Pilnvērtīgam darbam ar šī arhīva materiāliem nav laika, taču tas ir ļoti vajadzīgs un svarīgs. Tagad vien nedaudz, un ne tikai jaunieši, bet arī vecāka gadagājuma cilvēki, pārzina savu ciltskoku, novada vēsturi. Bet tas ir ļoti svarīgi, un tikai ar laiku cilvēks sāk interesēties par saviem saknēm un senčiem."

Emma Malahovska savākusi materiālus arī par kolhozu laikiem, jo par šo tēmu ir gana daudz informācijas.

Bibliotekāre parādīja skaisti un gaumīgi noformētu materiālu krājumu par Bebrenes Svētā Jāņa Kristītiāja Romas katoļu baznīcu. Arī tos daudzus gadus viņa vākusi arhīvos, baznīcas grāmatās, uzklauzot vietējo iedzīvotāju stāstus, internetā, lustrar atkrasas arī retas fotogrāfijas.

roduši lasīt, doris to arī turpmāk, neatkarīgi no laikmeta, savukārt tos, kuriem grāmatas nav vajadzīgas, tāpat neizdosies piespiest lasīt. Piemēram, kāda nu jau deviņdesmit gadus veca bebreņiete ir izlasījusi visu literatūru, kura viņu interesē, tāpēc Emma pasūta šai lasītājam grāmatas no citām reģiona bibliotēkām. Taču šādu lasītgrībētāju ir ļoti maz.

Sešus kilometrus no Bebrenes atrodas Ilzes ciems, kur tukšajās telpās var glabāt grāmatas, tāpēc nobružātās un maz pieprasītās grāmatas Emma ved uz Ilzi, savukārt lasītāju pieprasītās izdevumus bibliotekāre atved no ciema, kur ļaika gaitā izveidojies liels grāmatu fonds. Tur nonāk arī iedzīvotāju dāvētās grāmatas, jo, neatkarīgi no tā, vai lasāmviela ir vērtīga vai arī ne, Emma nespēj izmest grāmatas atkrīzumos. Par ilggadēju un apzinīgu attieksmi pret darbu E. Malahovska saņēmusi daudzus goda rakstus, diplomus un citus apbalvojumus, kuri izvietoti bibliotēkā.

Jāpiebilst, ka Emma Malahovska, pirms kļuva par bibliotekāri, strādāja par audzinātāju vietējo sovhoztehnikuma kopmītnē, tāpēc viņai ir liela pieredze

Emmas Malahovskas apbalvojumi

darbā ar cilvēkiem un tas palīdz arī bibliotekāres darbā.

VISS PAR GRĀFIEM

Par to, ka Emma Malahovska varētu doties pelnītā atpūtā, Bebrenes pagasta pārvaldes vadītāja Benita Štrausa negrib ne dzirdēt. Viņa bilst, ka nelaidīs projām Emmu tik ilgi, kamēr bibliotekāre nebūs uzkrājis grāmatu pār Bebrenes ciema un pagosta vēsturi. "Materiālus esmu savākusi, ir daudz fotogrāfiju, taču grāmatā nav raksts, viss ir rūpīgi jāsystematizē, vairākkārt jāpārbauda, pēc tam jānoformē, jāsatavato publicēšanai, vārdu sakot, jāveic milzīga darbs," skaidro Emma. Viņa nēcer, ka darba turpinātājs bibliotēkā turpinās arī darbu ar vēstures materiāliem, jo šādu cilvēku – sava dzimtā novada patriotu un aizrautīgu tā vēstures pētnieku atkras ir gandrīz neiespējami. Šo savu interesi Emma raksturo viosī tēlaini: "Es kā cilvēks, kuram piemīt kaitīgs ieradums, nelikšas mierā, kamēr nebūšu atradusi to vai citu materiālu par novada vēsturi."

Savulaik bibliotekāre sāka vākt materiālus par grāfu Plateru-Zibergu dzimtu un muižu, kura atrodas ciema teritorijā. Emma nelūdza naudu savas idejas īstenošanai, bet par saviem līdzekļiem internetā pasūtīja pāris grāmatas no Parīzes, katru 25 eiro vērtībā. Vienu – franču valodā – bijušā grāfa dela Aleksandra atmiņas, otru – angļu valodā – grāfa meitas Marijas atmiņas. Saņēmusi grāmatas, bibliotekāre tās pārtulkoja internetā latviešu valodā, lai izmantotu savā darbā.

"Grāfa bērni stāsta par savu bērību, cik vien to atceras, par to, kādi cilvēki braukuši ciemos, par ballēm un pieņemšanām, medībām vai arī, piemēram, kā ģimene "izkrastījusi" no Parīzes pavāru. Grāmatas ir informācija arī par Krievijas revolūciju un to, kādas sekas tā atstāja uz Plateru-Zibergu dzimtu. Vārdu sakot, grāmatās ir aizraujoša un interesanta informācija, kuru nekur citur neatrast," stāsta Emma, kura izveidojusi arī grāfu ciltskoku. E. Malahovska zina stāstīt, ka tad, kad grāfs jau bija devies

Bēmu grāmatu stūriņš

Avots: Latgales Laiks
Datums: 14-05-2021

Aleksandra Pelēča literāro prēmiju piešķir Andrim Kalnozalam

Arī šajā gadā Talsu Galvenā bibliotēka izvirzīja vērtēšanai pērn izdotās grāmatas, lai noskaidrotu autoru, kurš iegūs Aleksandra Pelēča literāro prēmiju. Pēc vērtēšanas komisijas lēmuma prēmija piešķirta rakstniekam Andrim Kalnozalam par romānu „Kalendārs mani sauc”.

Aleksandra Pelēča (1920-1995) vārda nosaukto prēmiju piešķir literāro darbu autoriem par ieguldījumu Aleksandra Pelēča daiļrades pētniecībā un popularizēšanā, mākslinieciski augstvērtīgiem darbiem prozā, dzejā, publicistikā, literatūrzinātnē, kas veltīti Talsu, Rojas, Dundagas un Mērsraga novadam.

Šajā gadā vērtēšanai tika iz-

virzītas desmit grāmatas: „Ar-
gas vēstules: vēstules uz Ci-
ruļkalnu” (Aleksandrs Pelēcis,
Zigurds Kalmanis, Antra Grū-
be), „Uzticība spāru vaināgiem
(1957-1996)” (Visvaldis Tukma-
nis), „Tas dullais laiks: stāsti”,
„Pārdomu virpuli: stāsti” (Gu-
nārs Anševičs), „Skolotājs un
vēsturnieks Teodors Dzintar-
kalns dzīvē un darbos” (Imants
Tamsons), „Libiešu gadagrā-
mata: 2020 = LMizt Āigast Rōn-
tōz” (Gundega Blumberga), „Pa-
ceļam: On the way: Talsu no-
vads” (Talsu novada pašvaldi-
ba, biedrība „Talsu fotoklubs”),
„Piervedēja piedzīvojumi. Trīs
no Sabiles: autorizēta biogrāfi-
ja” (Jānis Žilde), „Kalendārs
mani sauc” (Andris Kalnozols),
„Zelta putns” (Zanis Sūniņš, Zi-
gurds Kalmanis).

Vērtēšanas komisija rosi-
nāja Aleksandra Pelēča prē-
miju piešķirt Andrim Kalnozo-
lam par romānu „Kalendārs
mani sauc”. Romāna centrā-
lais tēls ir jauns vīrietis ar grū-
ti definējamu garīgās veselī-
bas stāvokli. Brižiem šķiet, ka
viņa prāts strādā kā bērnam,
cītkārt – ka labāk nekā vairu-
mam pieaugušo. Stāsta struk-
tūru veido vēstules rakstītas
dienasgrāmatas formā. Nelai-
mīga iemīlēšanās grāmatas
varoni novedusi pie eksisten-
ciālas nepieciešamības no
galvas iemācīties katru kalen-
dāra datumā svinamās vārda-
dienas, lai „nokļūtu tuvāk” ie-
cerētajai meitenei, proti, –starp
visiem vārdiem atrodams arī
vinējais. Romāns pieskaitāms
dailīliteratūras žanram un ir li-

terāra fikcija, tomēr romāna
vide cieši saistīta ar Talsu pil-
sētas un apkārtnes norisēm,
darbības vietās lasītājs atpa-
zīs Talsus, kaut arī mazpilsē-
tas vide ir literāri transformē-
ta. Arī vairāku romāna tēlu
prototipi atrodami un noska-
tīti Talsos.

Līdztekus vērtēšanas komi-
sijas darbam, arī lasītājiem bija
iespēja izteikt viedokli, kurš au-
tors un darbs pelnījis lasītāju

simpātiju balvu. Balsošana no-
rītēja gan elektroniskajā vidē,
gan arī pilsētu un pagastu bib-
liotēkās. Kopumā saņemtas
6229 balsis. To, kurš saņems
lasītāju simpātiju balvu, uzzi-
nāsim maija pēdējā nedēļā, kad
plānota Aleksandra Pelēča lite-
rārās prēmijas pasniegšana.

Aleksandra Pelēča literārā
prēmija iedibināta 2000. gadā
par godu dzejniekam, rakst-
niekam un Triju Zvaigžņu or-
deņa kavalierim Aleksandram
Pelēcim. Pērn, A. Pelēča simt-
gadē, pie vienīgās Dzirnau-
vas ielas mājas Talsos, kur no
1981. līdz 1995. gadam dzīvo-
ja Aleksandrs Pelēcis ar sievu
Ritu, tika atklāta piemiņas
plakšne.

Inita Fedko

Avots: Talsu Novada Ziņas

Datums: Maijs-2021

Eiropas Savienības Uzvarētāju gaidot

Arno JUNDZE

**Aprīlis un maijs ir kulminācijas brīdis ikgadējam Eiropas Savienības
balvai literatūrā (*The European Union Prize for Literature – EUPL*).
Ik gadus šajā laikā tiek izsludināti 13-14 valstu nacionālie
nomināciju isie saraksti. Mēnesi vēlāk tiek pasludināti uzvarētāji.
Viena valsts rotācijas kārtībā balvu saņem ik pēc 3 gadiem.**

Jau otro reizi pandēmija izjauks
iespēju uzvarētājus sveikt klātienē
īpašajā ceremonijā Briselē, kuru filmē
televīzijas, apmeklē Eiropas deputāti
un vadošā ierēdniecība. Arī šogad ap-
balvošana notiks neklātienē, digitālā
vidē 18. maijā. Tomēr ir cerība, ka bal-
vas laureāti varēs tikt klātienē kaut
kad rudenī. Ja līdz tam tiks iegrozta
pandēmija.

Literārās balvas un godalgas pasaule
ir ļoti dažādas. Neraugoties uz lielo
raibumu, *EUPL* tomēr ir unikāla. Ne
tāpēc, ka tā izceltu jaunus un daudz-
sološus prozas autorus. Gan jau, ka
jaunajiem talantiem valstīs ar attīstītu
literatūras tiklu atbalsta netrūkst. Uni-
kalitāte slēpjas tajā faktā, ka Eiropa pa-
līdz jaunajiem autoriem, kas saņem šo
apbalvojumu, iekļūt starptautiskajā lite-
rārajā vidē. Atbalsta mehānismi paredz
masīvu informācijas kampaņu (intervi-
jas, diskusijas, debates, lasījumi, dalība
festiālos) un finansējumu izdevējiem,
kuri vēlas uzvarētāju darbus tulkot. Lai-
ka gaitā atbalsta sistēma ir noslīpēta un
detalizēti izstrādāta, analizējot pirmo

gadu neveiksmes. *EUPL* laureātiem
veltīti pasākumi pēdējos gados rodas
aizvien vairāk. Viens no svaigākajiem
jaunumiem šajā ziņā ir iespēja uzstā-
ties Frankfurtes grāmatu tirgū, kurā
dalībnieku kārtā iekļūt mazpazīstamam
iesācējam rakstniekam no Latvijas vai
Albānijas ir faktiski nereāli.

Uzvarētāju noteikšanas kārtība ir
pietiekami sarežģīta. Organizētāji –
konsorcijs, ko veido Eiropas rakst-
nieku, grāmatu izdevēju, grāmatu
tirgotāju padomes, – ar nacionālo
valstu kultūras institūciju un Eiropas
Savienības kultūras institūciju
starpniecību izvēlas nacionālo žūriju.
Obligāts noteikums – tajā ir rakst-
nieku, izdevēju, grāmatu tirgotāju
un sabiedrības pārstāvji. Nacionālās
žūrijas atlasa pretendents isajam no-
mināciju sarakstam, kurus pārbauda
un apstiprina balvas rīkotāji. Ne visi
izvēlētie pretendenti tiek apstiprināti
bez ierunām. Dažkārt tie netiek ap-
stiprināti vispār. Tālāk tiek izraudzīti
uzvarētājs. Latvijas žūrijā šoreiz dar-
bojās grāmatizdevēja Renāte Punka,

Avots: Konteksts

Datums: Maijs-2021

balva literatūrā.

platformas *Latvian Literature* pārstāve Inga Bodnarjuka-Mrazauskas, grāmat-tirgotāju pārstāve Kristīne Pikenena, kultūras žurnāliste Santa Remere un Arno Jundze (LRS, žūrijas priekšsēdētājs).

Lai padarītu vieglāku pretendentu atlases darbu, žūrija šogad oficiālā vēstulē lūdza Latvijas Grāmatizdevēju asociāciju aicināt savus biedrus izvirzīt autorus, kuriem vajadzēja atbilst noteiktiem kritērijiem. Meklējot plašākas piedāvājuma iespējas, arī paši žūrijas locekļi raudzījās pēc pretendentiem, kuri tad visi kopā tika vērtēti un pēc tam arī *EUPL* rīkotāju konsorciā oficiāli apstiprināti. Tagad ir jāgaida 18. maijs, kas kļūs par laimīgo loterijas biļeti vienam latviešu autoram.

Balvas nozīme ir nepārvērtējama – tā tiešām dod iespēju nezināmam autoram tikt pamanītam Eiropā. Pirmajiem trim Latvijas autoriem Ingai Žoludei, Jānim Joņevam un Osvaldam Zebrim šajā ziņā ir veicies labi uz citu valstu autoru fona. Viņu darbi tiek tulkoti, viņus aicina uz literārajiem festivāliem. Protams, var teikt – arī Latvijas valsts palīdz autoriem tikt pamanītiem, tomēr *EUPL* šajā ziņā ir garantēti pilna loze, kas ļoti atvieglo jaunu autoru nokļūšanu aprītē. Līdz ar to arī mūsu pusei būtu vairāk jādomā, kā mērķtiecīgāk šo iespēju izmantot. Diemžēl pašā Latvijā jaunu autoru iespēja gūt atbalstu nav īpaši liela – sevišķi tas sakāms par grāmatu izdošanu un to sarakstīšanu. Ir ļoti grūti tikt pie otras vai trešās

**Nacionālās žūrijas
atlasa pretendentus
īšajam nomināciju
sarakstam, kurus
pārbauda un
apstiprina balvas
rīkotāji. Ne visi
pretendenti tiek
apstiprināti bez
ierunām.**

grāmatas, ja pirmās manuskripts gadiem guļ izdevniecību plauktos.

Ir jāsaprot arī tas, ka grāmatu tirgus Eiropā un pasaulē ir ļoti pieblīvets un konkurence rakstniecībā ir ārkārtīgi liela.

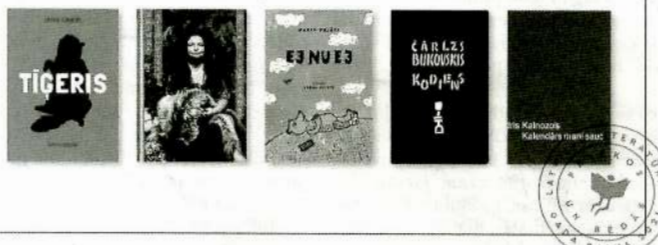
Miljoniem autoru rada savus tekstus, un līdz lasītājiem izlaužas nebūt ne visi. Šajā kultūras jomā nav kādu regulējumu, kas atļautu, piemēram, kopt un lolot vietējos autorus. Jautājums, kāpēc tulkot to vai citu autoru, ar ko viņš ir unikāls, kāpēc, piemēram, albaņu vai latviešu autoru būtu jāizvēlas, – tā visa ir sarežģītā grāmatniecības virtuve, kuras garais īpaši grūti ir pamanīt mazo valstu literatūru. Tās neredzamību vairo niecīgais iekšējais tirgus, kas neatbilst nekādiem lielo grāmatu tirgu kritērijiem (sarunas par izdošanu nereti sākas ar jautājumu – kāda ir jūsu grāmatas tirāža). Neredzamību veido arī valodu barjera. Mazo valodu zinātāju pasaulē nav daudz, un parasti viņi pelna līdzekļus ne jau tik eksotiskā veidā kā literāru daiļdarbu tulkošana. Uz šī fona *EUPL* dod iespēju ik pēc trim gadiem iestumt starptautiskajā aprītē kādu jaunu latviešu autoru, un ir labi, ka šāda iespēja tikusi radīta. Tā ir atbilde uz jautājumu, kāpēc Latvijai balvu vajag un ko mums tā dod.

Arī šā gada *EUPL* nominantu saraksts ir ļoti iespaidīgs. Tas parāda gandrīz bezgalīgās izvēles variācijas un ārkārtējo konkurenci globālajā grāmatniecībā. To pārļāst, var uzdot arī jautājumu – vai es pirktu visu šo autoru darbus, ja tos tulkotu latviešu valodā? Droši vien, ka labvēlīgi literatūras cienītāji sirsnīgi sauktu – jā. Tomēr diezin vai mēs to varētu atļauties – *EUPL* ir stimulē, lai sāktu par to domāt un veiktu pirmo izvēli. ●

Avots: Konteksts

Datums: Maijs-2021

LALIGABA 2021 LAUREĀTI

Šā gada 30. martā tika nosaukti Latvijas Literatūras gada balvas (LALIGABA) nominanti piecās kategorijās: Labākais dzejas darbs, Labākais prozas darbs, Labākais darbs bērniem, Labākais tulkojums, Spilgtākā debija. To, kas kļuva par balvas ieguvējiem, varējam uzzināt 30. aprīlī no raidījuma Latvijas televīzijas 1. kanālā, kuru veidoja Satori radošā komanda un režisore Liene Linde. Balvu ieguvēji saņēma dizaina studijas *Mājo* veidoto LALIGABA lampu un naudas balvas. Ierastā svinīgās balvu pasniegšanas ceremonija ar ballīti šogad nenotika jau otro reizi pēc kārtas – pandēmijas ierobežojumu dēļ.

LALIGABA ekspertu komisijā šogad darbojās rakstniece Nora Ikstena, dzejniece, atdzejotājs un literatūrkritiķis Raimonds Ķirķis, rakstniece Sabīne Košejeva, literatūrzinātniece Inguna Daukste-Silāspriģe, tulkotāja Inga Mežaraupe, dzejniece un skolotāja Daina Sirmā un dzejnieks, publicists un filozofs Ilmārs Šlāpins.

LABĀKAIS DZEJAS DARBS

Amanda Aizpuriete. «Pirms izvākšanās», apgāds «Neputns»

Ingmāra Balode. «Dzejoļi pēc mūsu ēras», apgāds «Neputns»

Katrina Rudzīte. «Ērti pārnēsājami spārni», apgāds «Neputns»

Karlis Verdiņš. «Gatavā dzejā», apgāds «Neputns»

LABĀKAIS PROZAS DARBS

Inga Ābele. «Balta kleita», apgāds «Dienas Grāmata»

Inga Gaile. «Rakstītāja», apgāds «Dienas Grāmata»

Jānis Joņevs. «Tīgeris», apgāds «Dienas Grāmata»

Laura Vinogradova. «Upe», apgāds «Zvaigzne ABC»

LABĀKAIS DARBS BĒRNIEM

Ērika Bērziņa. «Mammas dzejoļi», ilustrējusi Anna Vaivare, apgāds «Liels un mazs»

Ieva Melgalve, Elizabete Lukšo-Ražinska. «Ēmī un Rū. Robota sirds», ilustrējusi

Guna Poga, apgāds «Tuta Media»

Marts Pujāts. «Ej nu ej», ilustrējusi Lāsma Pujāte, apgāds «Liels un mazs»

Inga Žolude. «Pirmo reizi uz Zemes», ilustrējis Krišs Salmanis, apgāds «Liels un mazs»

LABĀKAIS TULKOJUMS

Dena Dimija no holandiešu valodas tulkotais Edvarda van de Vendela romans

«Zilās zāles vasara», apgāds «Liels un mazs»

Jāņa Elsberga no angļu valodas tulkotā Čārlza Bukovska dzejas izlase «Kodiens», apgāds «Neputns»

Daces Meieres no lietuviešu valodas tulkotais Jurgas Vīles grafiskais stāsts «Sibīrijas haiku», ilustrējusi Lina Itagaki, apgāds «Liels un mazs»

Māras Pojakovas no krievu valodas tulkotais Leonīda Dobičina romāns «Enpils», apgāds «Orbita»

SPILGĀKĀ DEBIJA

Elvīra Bloma. «Izdzēstie attēli», apgāds «Orbita»

Andris Kalnozols. «Kalendārs mani sauc», apgāds «Orbita»

Ivars Steinbergs. «Strops», apgāds «Neputns»

Lauris Veips. «Interesantas dienas», apgāds «Orbita»

*Uzvarētāji izceltā šriftā

*Avots: www.laligaba.lv

LALIGABA.

Arno JUNDZE

Foto: Gints IVŠKĀNS

Brīdī, kad pie lasītāja nonāks šīs rindas, kaislības būs rimušas un slepenības plīvuri krituši.

Literatūras gada balvas jauno laureātu vārdus zinās visi. Iespējams, arī ažiotažu, kas ap to valdīja aprīlī, kad tapa šīs rindas, nepacietīgākā publikas daļa jau būs paguvusi piemirst. Tieši tāpēc šīs ir labs brīdis, lai mierīgi un izsvērti apdomātu, kā dzīvot tālāk, jo pavisam drīz pienāks jauns rudens, un būs nepieciešama jauna LALIGABA žūrija.

Diezgan acimredzami ir tas, ka pēdējos gados LALIGABA nominācijas pavada iekšēji strīdi, kašķi un kaislības. Normas robežās tas pat būtu vēlams – kā nu balva bez kaislībām? Tomēr reizēm tvaiks izlaužas ārpus ķēķa, un netirā veļa tiek izlikta publikas apskatei. Diemžēl no tā sabiedrības acis balvas prestižs nevarojas. Tās piešķiršana neceļ tirāžas un ažiotažu grāmatniecās, autori nekļūst atpazīstamāki. Pozitīvas emocijas parasti paliek katra individuālā burbuļa ietvaros, nekļūstot par publikas ieguvumu. Daļa vainas par to jāuzņemas pašai nozarei vai, precīzāk, tās pārstāvjiem, kas no gada uz gadu apšauba jebkuras žūrijas lēmumus. Publiskie kašķi un dzelīgie izteikumi cilvēku atmiņā nereti ieķeras noturīgāk nekā labi uzrakstīta grāmata vai laimīgais autors, kuram balvas saņemšana, iespējams, nozīmē ļoti daudz. Tomēr opozicionāriem ir sava daļa taisnības.

Kas ir rīkotāji

LALIGABA rīko trīs organizācijas. Kultūras ministrija finansē pasākumu, Ventspils Starptautiskā Rakstnieku un tulkotāju māja (SRTM) šo finansējumu apsaimnieko, Latvijas Rakstnieku savienība (LRS), kura reiz bija vienīgā Latvijas literatūras gada balvas rīkotāja (toreiz tas labi nebeidzās) piedalās pasākuma organizēšanā. Trīs organizācijas kopā apspriež balvas nolikumu, risina dažādus vispārīgus organizatoriskus jautājumus, meklē kandidātus žūrijai. Žūrija pēc apstiprināšanas strādā autonomi. Lēmumus pieņem eksperti, vadoties pēc savas sirdsapziņas un kompetences. Ventspils SRTM apmaksā žūrijas darbu un arī cilvēku, kas organizē žūrijai nepieciešamās tehniskās lietas, – grāmatu apmaiņu, sežu

Lecam pa vecam?

protokolu utt., pats neiejaucoties žūrijas darbā. Apgalvojumi, ka balvas rīkotāji ekspertiem kāds kaut ko uzspiež vai liek, ir nepamatoti un sadomāti – visi lēmumi ir ekspertu darba rezultāti.

Paralēli žūrijas darbam Ventspils SRTM koordinē visus jautājumus, kas saistīti ar LALIGABA ceremonijas rīkošanu, mediju izvēli. Kāpēc Ventspils, nevis LRS? Tas ir tikai dabiski, jo šie jautājumi jākārto tam, kam piešķirts finansējums un līdz ar to arī atbildība par tā izlietojumu. LRS palīdz tur, kur nepieciešams.

Kā veido žūriju

Žūrijas veidošana sākas ar organizāciju kopējām apspriedēm. Ņemot vērā balvas nolikumu un tajā iekļautos ierobežojumus, uzdevums nav viegls. Kāpēc? Purvīša balvas eksperti ir mākslas zinātnieki, kuratori un eksperti, arī pieaicināti starptautiski eksperti. Viņi nevērtē sevi. «Spēlmaņu nakts» žūrijā darbojas teātra kritiķi, teātra vēsturnieki, palaikam iesaistīto loku paplašinot ar kultūras žurnālistiem. Arī te žūrija nevērtē savu veikumu. Vizualajā mākslā un teātrī šajā ziņā ir stingri nošķirtas robežas – tu esi vai nu vienā, vai otrā pusē. Nav iedomājama situācija, ka, piemēram, prominenta teātra kritiķe spēlētu profesionālā teātrī vai aktrise nodarbotos ar recenziju rakstīšanu un vēl izvīzītu sevi «Spēlmaņu nakts» balvai. Teātris ir sfēra, kur pat talantīgas kritiķes, sākot strādāt teātru administrācijās, pārtrauc vērtēt izrādes un kritiku vairs neraksta.

Literatūrā, gluži pretēji, kritikas rakstošas Džuljetas un Romeo ir ikdiena. Robežas ir izplūdušas un profesionāli neskaidras. Šajā faktā nevajadzētu vainot nozari, tāda ir realitāte, kas ietekmē žūrijas atlasī. Lai saglabātu jēlķādu kārtību, LALIGABA nolikumā ir atrunāts, ko eksperts nedrīkst: viņš nevar būt saistīts ar izdevniecībām, kuru grāmatas ir nominētas, radniecībā ar nominētiem autoriem, nominēto darbu redaktors utt., utt. Protams, mazajā Latvijā atrast nekur neiesaistītus zinošus ekspertus, kuri paši ne uz ko nepretendē, ir diezgan neiespējami.

No savas pieredzes zinu – notiek tā, ka, apzvanot apmēram 40 potenciālos ekspertus, ir labi, ja pieci piekrit darboties žūrijā. Parasti gan kāds no viņiem atbirst iespējama interešu konflikta dēļ. Ar katru gadu situācija kļūst grūtāka. Tā turpinoties, drīz vien gribētāju strādāt žūrijā nebūs vispār. Daudzi zinoši nozares pārstāvji tiešām ir ļoti aizņemti un visur iesaistīti, citus biedē nolemība. Rezultāts taču ir paredzams iepriekš – jebkura žūrija esot korumpanti, savu draugu un kliķu atbalstītāji.

Nozare ar savu noraidīšo attieksmi ir ne reizi vien nodemonstrējusi, ka negrib

vērtētājus no malas. Piemēram, profesionālus kultūras un grāmatu žurnālistus. Tāpat žūrijā isti netika pieņemti profesionālie literatūras zinātnieki. Arguments – viņi taču nav kritiķi! Arī mēģinājums iesaistīt žūrijā iepriekšējo gadu LALIGABA laureātus kaškus nav mazinājis. Diemžēl starptautiskus ekspertus, kā to dara nacionālais kino festivāls «Lielais Kristaps», atļauties nevaram – latviešu literatūras teksti ir latviešu valodā. Vienīgā iespēja šādā situācijā ir stingri ievērot nolikumu un tajā noteiktos ierobežojumus. Vai arī atteikties no balvas rīkošanas.

Jebkura žūrija esot korumpanti, savu draugu un kliķu atbalstītāji.

Nedaudz par nolikumu

Pēdējā lielā reforma nolikumā notika pirms vairākiem gadiem pēc Ingas Žoludes, Andas Baklānes un vēl vairāku viņu domubiedru vēstules. Vēstule bija konstruktīva. Nolikums toreiz tika būtiski pārskatīts un papildināts. Nedaudz tas tiek precizēts katru gadu. Uz šī fona Lieldienās bija diezgan divaini lasīt diskusijas sociālajos tīklos, ka nolikums esot slepens un nepieejams un tas tiekot darīts, lai kāda autoru kliķe varētu turēties pie varas. Katrs, kam pieejams internets, var pārliecināties – nolikums ir atrodams un brīvi lejuplādējams vietnē laligaba.lv. Likteņa ironija – attiecīgās sadaļas publiski pieejamā statistika liecina, ka tas visā savā pastāvēšanas vēsturē ticis apskatīts tikai 138 reizes. Savvērestības teorijas piestāvēt literatūrai. Tā arī šogad. Atliek vien vienoties, ka ērtības labad pandēmijas laikā šogad izdevēji nesīs izvīzīšanai iesniegtās grāmatas uz platformu *Latvian Literature*, nevis uz Latvijas Rakstnieku savienību, tā tīklos jau parādās versija, ka LALIGABA esot pārdota (tieši pārdota) Satori.

Finansējuma žņaugi

Latvijas kultūrpolitiskajā ainavā ir kāds konstants un nesatricināms lielums – finansējums, kas nepalielinās gadiem. Stabilitāte ir laba, bet ne šajā gadījumā. Lai gan nauda dzīvē neesot galvenais, tomēr tieši

finansējums nosaka to, ka LALIGABA ir tik un tik kategorijas un nominācijas. Tieši finansējums diktē balvu fonda apjomu, iespējas sarīkot apbalvošanas ceremoniju kā krāšņu nozares ballīti. Faktiski arī ekspertus visvairāk iegrožo finansējuma rāmis, viņi nevar atļauties lemt, kā nozarei kopumā šogad būtu labāk. Četras nominētas grāmatas vienā kategorijā, un nav variantu!

Kāpēc nevarētu būt, piemēram, septiņas nominētas grāmatas vienā kategorijā, ja gads bijis ražīgs? Atbilde ir banāla. Tāpēc, ka ar katru nominēto grāmatu notiek virkne darbību: intervijas, lasījumi, preses relīzes, balsojumi internetā utt. Katra šāda kustība maksā konkrētu naudu. Ja palielinās izdevumi vienā ailē, tie būs jāsamazina kādā citā. Jāpiezīmē arī, ka LALIGABA atdzima pēc finanšu krīzes, kad valstī bija ļoti pieticīgi apstākļi. Izmaksas toreiz tika aplēstas pieticīgas. Tādas tās arī palikušas.

Tas, ko nesaprot ekseļa tabula ar nosaukumu tāme, – latviešu literatūra šajā laikā ir izaugusi par vairākiem izmēriem. Vecās drānas ir par mazu. Tas rada absurdu situāciju. Kā var apvienot vienā nominācijā Osvalda Zebra romānu «Māra» vai Rasas Bugavičūtes-Pēces «Puiku, kurš redzēja tumsā» ar mazajiem bērniem domātām grāmatām, kurās teksta ir mazāk nekā ilustrāciju? Mierīgi! Mums tā notiek, jo LALIGABA ir tikai viena nominācija, šogad «Labākais darbs bērniem». Tajā saber visu, sākot ar mazajiem domātiem tekstiem, ko nereti viņiem priekšā lasa mammas un tēti, beidzot ar fantāzijas romāniem dumpīgiem tiņiem, kuri droši vien skaļi iebilstu, ja zinātu, ka lasa «bērnu literatūru». Sen zināms, ka tā ir stratēģiska aplamība, kas neveicina nedz žanru attīstību, nedz arī lasītāju interesi, jo teksti tiek nepareizi pozicionēti. Tomēr «lecam pa vecam».

Otra sistemātiski apdalīta grupa ir tulkotāji. Šie cilvēki veic ļoti atbildīgu darbu mūsu valodas kopšanas lauciņā, veidojot latviski drukāto daiļliteratūras tekstu kvantitatīvi lielāko korpusu. Tas būtu ārkārtīgi svarīgs valstisks uzdevums – veicināt viņu profesionālismu, jo tas ir mūsu valodas attīstības un nākotnes jautājums. Reāli viss, ko nozare var piedāvāt, ir viena nominācija, kurā kopējā katlā sakrāmē atdzeju, prozas tulkojumus, senu tekstu tulkojumus, tulkojumus no mirušām valodām. Eksperti, likteņa ironija, lielākoties vērtēšanai nodoto grāmatu oriģinālvalodu nepārzina vispār, turklāt drīkst atlasīt tikai četras grāmatīņas no milzīgā tulkojumu klāsta, kas tapis gada laikā.

Turpinājums 20. lpp.

Turpinājums no 19. lpp.

Labāk nav arī prozā. Kvalitatīvas grāmatas var atrast katru gadu, un absolūti nav taisnība tiem, kas apgalvo, ka labas prozas mums neesot. Nozares balvu kontekstā vārds «prozā» diemžēl reizēm kalpo kā staipāma košļene. Kad vajag, to var uzstiept jebkam, bet balvas gadījumā – ne vairāk kā četrām grāmatām. Un te atkal vienā katlā sabirst neliels stāstu krājumiņš, drukāts lieliem burtiem, un romāns uz 800 lappusēm blīvi salikta teksta. Pēdējos parasti nenomīnē, jo kurš gan spēj izlasīt 800 lappuses? Bet pamēģiniet kādreiz uzrakstīt.

Tendencei turpinoties, kļūs aizvien grūtāk kādam iestāstīt, ka tā ir prestiža nozares balva.

Lai proza funkcionētu, jāplaukst visiem tās žanriem, sākot no stāstiem un augstās prozas plauktiem, beidzot ar visu to žanru romāniem, kuriem LALIGABA kontekstā nespīd nekas. Dzejas krājumu birums nav tik liels, tomēr arī te ir mūžīgās debātes par to, ka viens vai otrs krājums nepelnīti palicis aiz borta, jo ir tā, kā ir. Faktiski mēs balansējam uz naža asmens situācijā, kad uz lielāko daļu Latvijas autoru LALIGABA neattiecas. Tendencei turpinoties, kļūs aizvien grūtāk kādam iestāstīt, ka tā ir prestiža nozares balva.

Risinājumi

Viens no vienkāršākajiem risinājumiem ir palielināt kategoriju un līdz ar to nomināciju skaitu. Tas gan nenozīmētu tikai automātisku līdzekļu pieaugumu un vairāk balvu. Šajā variantā mainītos LALIGABA struktūra, un, visticamāk, to vairs nebūtu iespējams organizēt pēc shēmas, kāda pastāv tagad. Nāktos izstrādāt jaunus ekspertu atlases principus.

Vairāk nomināciju nav nekas jauns. Vecajā balvas versijā līdz 2009. gadam pastāvēja kategorija «Literatūrzinātne», kurā bija maz grāmatu. Bija daudz apironizētā kategorija «Dramaturģija», kas šķita diezgan eksotiska situācijā, kad gada laikā iznāca viena vai divas lugu izlases. Par tulkojumiem ne bez pamata gada balva tika piešķirta diviem autoriem. Arī mūža balvas bija stabili divas. Vienu no tām, starp citu, mēdza piešķirt kādam izcilam latviešu literatūras popularizētājam ārzemniekam, piemēram, leģendārajam Radegastam

Parolekam. Diemžēl mūsdienās Latvija ir vienīgā no trim Baltijas valstīm, kura neapbalvo savas literatūras tulkotājus citās valodās. Tas mums īpašu godu nedara.

Tepat kaimiņos Igaunijā literatūras gada balvai ir vairāki desmiti nomināciju: to piešķir par kritiku, par esejistiku, par medijos publicētiem stāstiem un ko tik vēl ne. Nomināciju sarakstu drukā īpašā avīzē, kas pēc tam pieejama grāmatnīcās. Šāda daudzveidība, protams, neatrisina visu, tomēr atšķirībā no Latvijas tā tiešām veicina nozares ballīti un droši vien arī attīstību, kaut zemūdens akmeņu pietiek arī igauņiem.

Iespējams iet citu ceļu. Pastāv taču arī kinoakadēmijas modelis – žūrijas skaita palielināšana. Tomēr diez vai kāda Latvijas izdevniecība būtu gatava nodrošināt ekspertus ar 50 eksemplāriem no katras nominācijai izvirzītās grāmatas. Lielas šaubas ir arī par to, vai visi visu izlasītu, tas nav sevišķi ticams situācijā, kad daļas autoru prātos pastāv visādas sadomātas un reālas autoru kastas un izdevēju hierarhijas.

Trešais ceļš ir nemainīt neko un cerēt, ka tvaiks noplaks un varbūt laiks radīs vairāk balvu. No vienas puses, Latvijā šajā ziņā ir daudz iespēju. Varētu būt izdevēju balva, bibliotekāru balva, grāmatu tirgotāju balva, balvas labākajiem detektivromāniem utt., utt. Galu galā Latvijas Rakstnieku savienībai izdevās atjaunot Dzejas dienu un Prozas lasījumu balvu. No otras puses, jautājums ir par to, vai nozares centrālā balva pie šāda scenārija nenobrauks perifērijā. Viena vecišķa alternatīva LALIGABA jau bija, ja kāds neapmierinātais domās mūsdienīgāk, nekāpjot uz sarūsejušiem grābekļiem, un restartēs to inovatīvākā formātā ar labām sabiedriskajām attiecībām, LALIGABA centrālā loma varētu tikt apdraudēta.

Jāņem arī vērā, ka mūsu nozare tuvāko desmit gadu laikā, grībot vai negrībot, piedzīvos lielas tektoniskas svārstības. Tās saistītas ar jauno nodokļu kārtību, kas, iespējams, vienai daļai autoru kļūs par izšķiršanos pielikt punktu rakstišanai vai arī liks domāt komerciālāk. Finanšu ministrijas aprēķinos tuvāko gadu perspektīvā 30% autoru kaut kur pazūd. Nevienam nezina, cik ļoti tas traumēs literatūras kopējo ainu. Ne mazāk «globāla» ir objektīvi neizbēgamā paaudžu nomaigā rakstniecībā. Jau tagad Latvijas Rakstnieku savienībā stājas biedri, kuri dzīvo citās Eiropas valstīs, zina, kā notiek tur. «Lecam pa vecam» ilgi nebūs iespējams, un klasika piebilstais par to, ka pastāvēs tas, kas pārvērties, ir attiecināms arī uz procesiem mūsu literatūrā. Tikai pārmaiņām ir jānāk pārdomātām, loģiskām, ar stratēģisku viziju nākotnē, kas sāk trūkt šobrīd. Elementāra cilvēces pieredze rāda, ka tur, kur neapmierināto ir vairāk nekā apmierināto, sākas revolūcijas ceļu mērķu vārdā, kas nevienam neko labu neatnes. ●

LALIGABA Speciālbalva. Prozas lasījumi

Eksperu komisija šogad nolēmusi piešķirt speciālbalvu par īpašu veikumu literatūrā 2020. gadā festivāla «Prozas lasījumi 2020» komandai rakstnieces Ingas Žoludes vadībā par grandiozu ieguldījumu festivāla norises nodrošināšanā pandēmijas apstākļos, vienotot prozas autorus un lasītājus digitālā vidē. 2020. gadā festivāls notika divdesmit piekto reizi, un pirmo reizi tā vēsturē tas norisinājās tiešsaistes režīmā, nodrošinot daudzveidīgu, ar aktuālām diskusiju tēmām un prozas lasījumiem piesātinātu programmu, sasniedzot vēl plašāku auditoriju un sniedzot iespēju pasākumus klausīties ne tikai tiešraidēs, bet arī ierakstos.

Naudas balva piešķirta nākamā festivāla organizēšanai.

Eksperu komisijas pārstāve, rakstniece Sabine Košejeva rezumē: «Jubilejas «Prozas lasījumi» – pēc skaita jau divdesmit piekto – iemieso ne vien paša literatūras festivāla attīstības un transformācijas kulmināciju, bet arī pērnā gada pasaules notikumu esenci. Brīdī, kad daudz vieglāk būtu bijis atstāt ar roku, lasījumus atcelt vai pārcelt uz labākiem laikiem, festivāla organizatori naski un prasmīgi pielāgojās jaunajiem spēles noteikumiem un pēc pilnas programmas dažādās platformās īstenoja to digitāli, šeit un tagad, negaidot labākus laikus.» ●

Latvijas Literatūras gada balva (LALIGABA) ir nozīmīgākais gada notikums literatūras nozarē Latvijā, tas nodrošina literāro darbu profesionālu izvērtējumu un atzinības izteikšanu autoriem par izcilākajiem darbiem, kuri gada laikā publicēti Latvijas rakstniecībā. Par balvas norisi rūpējas un to kopīgi organizē Kultūras ministrija, Ventspils Starptautiskā Rakstnieku un tulkotāju māja un Latvijas Rakstnieku savienība. Šī gada balvas devīze «Priekšos un bēdās» apliecina literatūras spēku pārdzīvot arī visdrūmākos laikus, sniedzot iespēju patverties no apkārt notiekošā, ļaujot ceļot laikā un telpā, kā arī rast mierinājumu un labāku izpratni pasauli. Lai kas arī notiktu, grāmata nekad nepieņims – būs kopā gan priekšos, gan bēdās, gan veselībā, gan slimībā, spēš izvest caur ūguni un ūdeni, – to apliecina zīmogs, šī gada balvas vizuālā zīme. Balvas vizuālās identitātes autors ir mākslinieks Mareks Hofmanis.

Balva Par mūža ieguldījumu. Lalita Muižniece

Valodniecei un rakstniecei **Lalita Muižniecei** balva piešķirta par mūža ieguldījumu latviešu stiprināšanā, latviešu literatūras, folkloras un valodas popularizēšanā.

Lalita Muižniece dzimusi 1935.

gada 11. augustā. 1944. gadā emigrējusi uz Vāciju, vēlāk uz ASV. Muižniece absolvējusi Rietummičiganas Universitāti, bijusi ilggadēja Rietummičiganas Universitātes Latvīšu valodas kursu lektore un Latviešu studiju programmas vadītāja. Veidojusi mācību grāmatas trimdas latviešu skolām, vadījusi latviešu valodas seminārus trimdas latviešu nometnēs un Garežera vidusskolā. 1981. gadā, pateicoties Muižnieces aizrautībai, Rietummičiganas Universitātē iedibināts latviešu valodas fakultatīvais kurss, programma darbojas līdz pat Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanai. Ar Lalitas Muižnieces un viņas vīra Valža Muižnieka atbalstu izveidots Latviešu Studiju centrs Kalamazū. Muižniece izstrādājusi jaunas un modernas valodas mācīšanas metodes trimdā dzimušo latviešu valodas mācīšanai. 2014. gadā atgriezies uz dzīvi

Latvijā. 2020. gadā apgādā «Mansards» kļājā nākusi Lalitas Muižnieces grāmata «Pēdas. Melnā Rīgā», kurā iekļauti divi prozas darbi – «Pēdas» par liktenīgo 1941.–1945. gadu un stāsts «Melnā Rīgā» par viesošanu Latvijā 1974. gadā. 2020. gadā Lalita Muižniece Vitola fonda paspārnē dibinājusi Valža Muižnieka piemiņas stipendiju ar mērķi atbalstīt baltu filoloģijas nozari un tajā studējošos Latvijas Universitātē.

Eksperu komisijas pārstāve, rakstniece Nora Ikstena vērtē: «Teodors Zeltiņš reiz aprakstīja jaunās dzejnieces Lalitas Muižnieces dzeju kā klusinātu mākoņu gaismu, piebildzams, ka tāda gaisma ir vieglāk mest laipu pār laiku un paudžu plaisu. Tas Lalitai Muižniecei ir izdevies – atstāt pēdas pār šo laipu –, nemainīgi mīlot latviešu valodu, strādājot ar to ikdienā Amerikas trimdas vidē.» ●

Balva Par mūža ieguldījumu. Gunārs Bībers

Literatūrzinātniekam **Gunāram Bīberam** balva piešķirta par mūža ieguldījumu latviešu literatūras un dramaturģijas pētniecībā, kritiķa un pedagoģijā.

Gunārs Bībers dzimis 1931. gada 9. decembrī. Gunārs Bībers ir ilggadējs un leģendārs, studentu iemīļots un atzinīgi vērtēts Latvijas Universitātes Filoloģijas (tagad Humanitāro zinātņu) fakultātes un Latvijas Kultūras akadēmijas pasniedzējs.

Izskolojis ne tikai vairākas Latvijas filologu, rakstnieku, dzejnieku un literatūras zinātnieku paaudzes, bet arī latviešu aktierus, teātra un kino režisorus, dramaturģus, horeogrāfus un kultūras producentus. Darbu Latvijas

Kultūras akadēmijā Kultūras vēstures katedras vadītāja un pedagoga amatā no 1991. gada līdz 2011. gadam atzīst par savu laimīgāko posmu akadēmiskās pedagoģijas darbā, sniedzot profesionālu un emocionālu papildījumu prasmiņu pedagoģu un aizrautīgu studentu vidē. Jauno dramaturģu skološanai Latvijas Kultūras akadēmijā radījis speciālu lekciju kursu par dramaturģijas vēsturi. Sarakstījis vairākas Latvijas dramaturģijai veltītas grāmatas, mācību grāmatas par latviešu literatūras vēsturi un teoriju un vairāk nekā 80 rakstus un recenzijas, kas veltītas Latvijas literatūrai un dramaturģijai. Gunārs Bībers ir Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris (1995), Kultūras

ministrijas gada balvas kultūrā laureāts (2008) un Valsts kultūrkapitāla fonda mūža stipendiāts.

Eksperu komisijas pārstāve, dzejniece Daina Sirmā atzīmē: «Viņa personības harizmātiskā šarma zelta putekšņiem apputeksnētā doma aizlidojusi, ieligzdojusi audzēkņu simtos vairākas paaudzēs. Kurš cipargalva sa-skaitīs un izmērīs profesora viņiem izdāvātos smalki strukturētos spārnus un laiktelpā gandrīz septiņdesmit gadu garumā izsētās iedvesmas?»

Gunāra Bībera ieguldījums latviešu literatūrā ir pamatīgs kā granīta blūķis mājas pamatos un reizē netverams kā rasa.» ●

Avots: Ir
Datums: 13-05-2021

Teksts — Anda Burve-Rozīte
Foto — Ieva Salmane

Metāls un fantāzija

Rakstnieks Jānis Joņevs saņem Latvijas Literatūras gada balvu prozā par trešo grāmatu *Tīģeris* un raksta tālāk

REKLĀMAS industrijā strādājošajam Jānim Joņevam bija 33 gadi, kad viņš kādā rītā pamodās slavens: bija 2013. gads, apgādā *Mansards* iznākusi grāmata *Jelgava 94*, kas stāsta par 90. gadu jauniešiem jeb autora paša pusaudža gadiem, ko pavadījis Jelgavā, alternatīvās kultūras un smagā roka skāvienā. Grāmata vienā rāvienā kļuva par bestselleru – stāsts bija asprātīgi un spraigi izstāstīts. Joņevs ieguva Latvijas Literatūras gada balvu kā spilgtākais debīants, romāns tulkots vairāk nekā desmit valodās.

Pēc astoņiem gadiem, proti, šopavasār, Joņevs atkal pamodās slavens – šoreiz tāpēc, ka viņa otrais darbs, stāstu krājums *Tīģeris*, ko 2020. gadā izdeva *Dienas Grāmata*, ieguvis Latvijas Literatūras gada balvu kā labākais prozas darbs. Šoreiz Joņeva uzmanības centrā bijusi nevis autobiogrāfija, bet fantāzija.

Intervijā viņš stāsta, kā tapa godalgotais krājums, kāpēc izvairās rakstīt par aktuālām tēmām, kā arī ar labu vārdu piemin... biroja darbu, par ko daudzi pandēmijā skurinās, bet Joņevs varbūt pat gribētu aiziet līdz birojam (ja aizvien strādātu reklāmas industrijā, kā kādreiz).

Pirms sarunas domāju, kāds būtu šabloniskākais jautājums, ko iespējams uzdot šādā – Literatūras gada balvas iegūšanas – gadījumā, un ko jūs uz šādu

«Man gan ir tāda labvēlīga atmiņa – aizmirstu tos brīžus, kad bijis grūti»

jautājumu atbildētu. Ar kādām sajūtām sagaidījāt balvu?

Vēl ir tāds jautājums – ko jums nozīmē šī balva? Un tad es arī esmu sprukās. Jūtos laimīgs, pārsteigts, un balva man nozīmē daudz. Var manipulēt ar to, cik negaidīta tā bija, bet šoreiz balva tiešām bija ļoti negaidīta. Balvu nozīmi nevajag pārspīlēt, bet noniecināt arī ne.

Vienā no *Tīģera* stāstiem ir epizode, kurā valstis pazūd no kartes. Nezinu, kad tieši to rakstījāt, bet diez vai jums bija nojausma, ka stāsta tēma drīz varētu izvērsties par gluži reālu un traģisku notikumu. Proti, ir pandēmija, ļaudis Brazīlijā un Indijā mirst lielā skaitā. Valstis varbūt nepazudīs no pasaules kartes, bet jebkurš cilvēks riskē pazust gan fiziski, gan emocionāli. Vai esat domājis šādā griezumā?

Sakritība nav liela. Stāsts radās krietnu laiku pirms pandēmijas, prokrastinējot un spēlējot datorā dažādas ģeogrāfijas spēlītes, kurās jāuzmin valstis, galvaspilsētas. Klikšķinot iztēlojos, kā visas valstis pazūd. Tā, kā mazi bērni mēdz iztēloties. Tā bija spēlēšanās, kur spēlei piekombinēju dažādus notikumus. Nekādas nojautas man nebija.

Bet reizēm tā ir, ka māksla paskrien pa priekšu realitātei.

Es ceru, ka ar šo stāstu neesmu izraisījis pandēmiju.

Labi, joks. Kā esat pavadījis pandēmijas laiku?

Pirmajam vilnim sākoties, man labpatika teikt, ka tas manu dzīvi neietekmē. Tomēr, jo ilgāk viss turpinās, jo vairāk nākas atzīt, ka ietekmē gan. Cilvēkam socializācija ir vajadzīga. Kaut vai lai introverti pasēdētu maļiņā, iejauktos sarunā ar trāpīgām piezīmēm. Ja man būtu biroja darbs, kur var iet pēc paša ieskatiem, ik pa laikam aizietu.

Vai reklāmai esat pateicis «nē»?

Esmu pateicis «nē». Tas nebija skarbs «nē», vienkārši aizgāju no darba un patlaban ar reklāmu nenodarbojos. Tomēr, ja eju pa ielu un redzu jaunu reklāmu uz trīsskaldņa, apeju apkārt, lai apskatītu visas trīs skaldnes. Man šķiet, tā dara tikai tie, kas strādā industrijā, jo parasti nevienu neinteresē trešā skaldne. Gribas paskatīties, ko kāds kolēģis izdomājis. ▶

Jums ilgi bijušas divas profesionālās dzīves puses – rakstniecība un reklāma. Šis krīzes laiks daudziem radījis pārdomas – kāpēc skrien un strādā, kā vērts tas ir? Vai jums arī? Būtu labāk, ja nevajadzētu strādāt. Bet ir jāstrādā. Vilkam arī jāskrien, lai dabūtu paēst. Katram ir jāskrien un jācīnās.

Es negribētu piekrist reklāmas industrijas demonizēšanai. Man tur ir labas atmiņas, draugi un interesanta vide. Tur dzīve mutuoļo. Es nevarētu nodarboties tikai ar rakstniecību, jo kaut kas ir jāredz, visu nevar izdomāt savā galvā. Reklāmas pieredze noteikti iespaidojuši manu izteiksmes stilu rakstniecībā. Tā ir daļa no manis, ko es noliegt negribētu.

Es arī labprāt nedarītu vispār neko, pat nenodarbotos ar grāmatu rakstīšanu. Parasti darba sākumā ir interesanti, bet tad jau kļūst grūti. Man gan ir tāda labvēlīga atmiņa – aizmirstu tos brīžus, kad bijis grūti. Es negribu teikt, ka rakstīšana ir tikai moka. Lai gan dažreiz ir.

Savulaik lasot *Jelgava 94*, domāju, ka esat radījis bestselleru tieši tāpēc, ka strādājat reklāmā. Ja simtreiz jāizdomā labākais maizes nosaukums, cilvēks lemanās sajūst sabiedrības pulsu, arī valodā. Protams, vēl vajadzīgs talants, ar lemanām reklāmā nepietiek labai grāmatai.

Jelgava 94 drīzāk bija tāda sižetiskā kompozīcija, ne isto vārdu meklēšana. Sajūta, ka ik pa 30 sekundēm kaut kam jānotiek, un ilgi pie viena notikuma nekavējos. Reklāmas iespāids un izteiksmes skaidrība tur jūtama.

Reklāmistu skepse par to, ko pats dari, ir daudziem mana vecuma un vecākiem cilvēkiem. Daudziem 90. gadu jauniešiem bija kauns pateikt: «Es mīlu savu darbu.» Tāda pieeja bija sliktais tonis. Savākties pēc darba kopā un pateikt – «hei, man labi izdevās viens projekts, es jums par to pastāstīšu» – manās aprindās skaitījās drusku nepieklājīgi. Bet tas tā nav paaudzēm, kuras dzimušas pēc mums. Tagad cilvēki var godīgi pateikt – es gribēju strādāt reklāmā un tāpēc te esmu. Kā tu tā? Kā var gribēt? Visiem taču ir mazliet jācieš, jāraugās uz pasauli ironiski! Tā varētu būt mūsu laika trauma.

Kritiķis Guntis Berelis par *Tīgeri* teica: šajā darbā ir nocirsta metāla aste. Kā tas bija – pēc pirmās grāmatas, bestsellera, atrast ledvesmu jaunai grāmatai?

Daudzi jautāja, vai *Jelgava 94* būs turpinājums, bet *Tīgeris* nav turpinājums, abām grāmatām nav nekāda sakara. Astes ciršana savā ziņā notika, es gribēju iet pavisam citā virzienā. Var teikt, ka Berelis ir pareizi sapratis. Es gribēju runāt par ko citu. Tā ir arī iekšēja spēle: vai iespējams aiziet pavisam citā virzienā. Pirmā grāmata tomēr vairāk bija atmiņu materiāls. Ar otro es gāju prom no sevis, darbināju iztēli. Tas ir kaut kāds bērības dienu sapnis par rakstniecību – izdomāt notikumus un izdomāt cilvēkus, kas ar viņiem notika un kā tas beidzās. Pavisam jau izdomāt nav iespējams, tāpat no kaut kā noskaties.

Vai bija svarīgi sajūst sabiedrības noskaņojumu – kas patīk?

Necenšos saprast, kas notiek apkārt. Man šķiet, tas ir grūti izdarāms, tur vajag pieslēgt stratēģijas departamentu. Kamēr kaut ko izpētīsi un sāksi rakstīt, tas jau būs beidzies. Ir cilvēki, kas var trāpīt, bet es esmu diezgan lēns. Manā iepriekšējā dzīvoklī pie sienas bija pielīmēta lapiņa, kur biju uzrakstījis, no kā vajadzētu izvairīties. Visu neatceros, bet bija arī – no aktualitātēm. Es negribu trāpīt aktuālās lietās.

Kā pietuvojaties saviem stāstiem?

Tas ir mīklaini. Mani interesē brīži, kad cilvēki sapņo un sapņi piepildās negaidītā veidā. Vai – ko cilvēki gribētu, ja nebūtu nekādu ierobežojumu. Kad braucām uz grāmatu festivālu Budapeštā, Nora Ikstena man stāstīja, ka negrib piedalīties nākamās dienas pasākumā, un beigās viņa nepiedalījās, jo viesnīcā saindējās ar lasi. Es domāju – lūk, notika tieši tas, ko viņa vēlējas. Varbūt ne gluži tā, kā

«Vai rakstniekam obligāti jābūt tādām, kuru nes uz rokām vai iesloga cietumā?»

bija iecerēts, bet tomēr. Šādas lietas notiek uz katra stūra, un, lūk, man jau gatavs stāstiņš no sākuma līdz beigām.

Stāsta *Kāja* ideja aizmetnis radās, kad studēju LKA I. kursā. Tad man tiešām bija notirpusi kreisā kāja, un es iztēlojos, kā pamazām viss ķermenis varētu mani vairs neklaut, tas rīkotos neatkarīgi no manas domāšanas. Tā droši vien ir visnenākā ideja *Tīgera* krājumā.

Stāstā *Cita aģentūra* ir skatīšanās pa logu, bet pati ideja man radās no sporta bāriem. Parasti sporta bāros skatās futbolu, un dažreiz ir vairāki televīzijas pieslēgumi. Tad var dzirdēt, kā otrā zālē cilvēki jau kliež, kamēr mūsu zālē vēl nekas nenotiek. Viņu pieslēgums ir dažas sekundes ātrāks. Viņi ir mūsu nākotne, pavērts logs, kurā ieskaties.

Iejas, kad esi noskaņojies, var ieraudzīt visur. Neesmu pārliecināts, vai tās var ieraudzīt, sēžot piecas stundas pie sava rakstāmgalda.

Cik reizi jūs izmazgājat kafijas krūzīti vai grīdu, lai tikai nebūtu jāraksta?

Tāpēc ir izgudrots internets! Stīvens Kings ir teicis – telpā, kurā rakstāt, nevajadzētu būt pat telefona aparatam. Viņš domāja veco apa-

rātu, nevis jauno, kurš atver pasauli. Lai nav iespējas, ka jums kāds piezvanīs, un pašam tāda doma nerastos. Mums šodien pat ne rokas, bet pirksta stiepiena attālumā ir tūkstošiem kairinātāju. Šādiem nolūkiem ir izveidotas programmas, kas nobloķē internetu uz, piemēram, četrām stundām. Bet es to vēl neesmu izmēģinājis, tā būtu klaja atzišanās savā vājumā.

Jūsu pirmais tulkojums no franču valodas iznāca deviņus gadus pirms *Jelgava 94*. Vai valoda kā saistoša matērija vienmēr bijusi jūsu interešu lokā?

Jā, man bija divi tulkojumi. Ik pa laikam biju domājis, ka gribētos kaut ko uzrakstīt, bet nevarēju izdomāt, ko, tāpēc nolēmu, ka jāpatulko. Tagad tulkotājas un tulkotāji Latvijā šo jomu pacēlušī augstā līmenī, tāpēc necenšos šo savas biogrāfijas faktu pārāk izcelt. Mani tulkojumi varbūt nebija tik nopietni, bet es dariju, ko spēju.

Šķiet, ka visi man pazīstamie *copywriter* ir domājuši rakstīt dzeju. Tulkot – retāk. Atceros – kad strādāju reklāmā, kārtējo reizi domāju: ai, jāiet projām, viss apnicis! Varētu tulkot – esmu mācījies franču valodu, studējis Latvijas un Francijas starpkultūru sakarus Kultūras akadēmijā. Bet tad man kāds cilvēks, kurš nodarbojas ar tulkošanu, teica: Jāni, apdomā labi, tad tev patiešām būs jā-sāk strādāt!

Vai ar *Tīgeri* jums kļuvis skaidrāks, kādā žanrā vēlētos darboties?

Es ceru, ka, par spīti tam, ko tikko teicu, drīzumā iznāks viens mans tulkojums. Apjomā maza grāmatīņa. Par literāro virzienu man skaidrības nav, tā vēl nav atnākusi. Arī dokumentālais žanrs mani visu laiku kairina, bet tur ir jābūt ļoti nopietnai pieejai.

Vai esat domājis, kāda mūsdienās ir rakstnieka sociālpolitiskā loma? Okupācijas laikā un vēlāk, atjaunojot demokrātiju, cilvēki klausījās rakstniekos, viņi bija domas līderi un deva sabiedrībai impulsu ticēt jaunajai valstij, nākotnei. Tagad?

Vēl pirms sāku rakstīt, biju domājis par to, kā ir būt rakstniekam toreiz, kad bija tādi apzīmējumi kā «tautas sirdsapziņa» un «zemtekstu pārvaldnieki». Ar Noru Ikstenu kaut kad runājām, ka toreiz dzejolis nebija tikai dzejolis, tas bija uzskatams ar slēptu nozīmi. Kad tas vairs nav vajadzīgs, dzejolis atkal kļūst tikai par dzejoli. Ir budistu teiciens: agrāk kalni bija tikai kalni, pēc tam tie vairs nebija tikai kalni, bet tagad atkal ir tikai kalni. Tagad vārdi ir tikai vārdi, bet ko mēs ar tiem mācēsīm izdarīt? Ja rakstnieks ir vajadzīgs tikai, lai sauktu uz barikādēm, varbūt jābeidzas literatūrai. Tomēr tā nebeidzas.

Vai rakstniekam obligāti jābūt tādām, kuru nes uz rokām vai iesloga cietumā? Varbūt gribētos. Bet kā viņš tiks galā bezinercas un bezpretestības laukā?

Tagad jau arī ir aktuālas dažādas sociāl-politiskas tēmas, bet es ar tām nenodarbojos.

Kāpēc ne?

Man nav pārliecības, ka aktualitātes īsti sa-protu un jūtu.

Internetā atradu mazu video, kur sarunāties ar komiķi Jāni Skuteli. Viņš kādā brīdī salīdzina ārstus un rakstniekus. Jūs to pārtvērāt tā – skaidrs, ka mans darbs ir maznozīmīgāks par ārstu darbu. Es salēcos, man gribējās teikt – nē, jūsu darbs ir svarīgs! Viena lieta ir pandēmijā ārstēt cilvēkus, bet cita – ka cilvēki var lasīt jūsu grāmatas un viņiem paliek labāk. Varbūt tāpēc viņi palikuši dzīvi garīgā nozīmē. Jūs Skutelim teicāt, ir varoņi un ir klauni.

Dažreiz nesvarīgās lietas arī mēdz būt svarīgas. Klauni ir bijuši visos laikos, un tā ir atbilde. Teātri ir pastāvējuši gan tad, kad valsts tos subsidēja, gan tad, kad aktieri tika izdzīti no pilsētām. Vai māksla pastāv tāpēc, ka sabiedrībai tā ir vajadzīga, vai tāpēc, ka jo-projām ir daļa cilvēku, kas paši grib ar to nodarboties? Tie varētu būt abi iemesli. Ja ārsts cenšas atvieglot mūsu ciešanas, varbūt arī grāmatu autori varētu to darīt, bet vai tas ir rakstnieku pienākums? Ja mums šo pienākumu uzliktu, varbūt būtu citādi. Daži grāmatu autori mūs padara nelaimīgus, bet mēs lasām tāpat.

Tomēr piespiedīšu atbildēt uz politisku jautājumu. Nāk pašvaldību vēlēšanas, vai jūs kā pilsoni tās interesē?

Man šobrīd par vēlēšanām ir vienalga, bet zinu, ka tas nav labi. Kad tās nāks tuvāk, es iedziļināšos. Man ir apmēram skaidrs liberālais virziens, kas interesē, bet pārāk maz sekoju notikumiem, vāji pildu pilsonisko pienākumu.

Pirms gadiem desmit sekoju līdzī vairāk un varēju piedalīties dažādos strīdos. Ja pilsonis spēj ignorēt valsti, tas varbūt norāda uz to, ka valsts situācija ir uzlabojusies? Tomēr man šo jautājumu vajadzētu uztvert atbildīgāk, un zinu, ka uz pašvaldību vēlēšanām būšu jau iedziļinājies.

Vai uz vakcinācijas procesu varat palūkoties kā uz stāstu, kur būtu klāt absurda moments?

Es parasti raugos uz marginālākām parādībām. Neķeros klāt pašam lielākajam tematam. Vakcinācijas notikumi risinās mūsu acu priekšā, ir pārāk agri tiem ķerties klāt. Kad tikko sākās pirmais vīrusa vilnis, iedomājos, ka būtu interesanti parunāties ar cilvēkiem, kuri vispār neko nav dzirdējuši par Covid-19.

Protams, tagad tādu cilvēku pasaulē ir daudz mazāk nekā sākumā, bet esot pāris Okeānijas reģiona valstis, kurās nav konstatēts neviens inficētais. Skaidrs, ka turp neva-jag braukt, bet būtu interesanti aplūkot sabiedrību, kas ignorē šos globālos notikumus. Man šķiet interesanti, ka mēs pirmoreiz piedzīvojam kaut ko tik globālu.

Jā, mūsu epidemioloģiskā nevalnība ir zaudēta, bet būtu interesanti paskatīties uz tiem, kas vēl atrodas paradīzē.

Mēs tur nedrīkstam doties, jo viņus inficēsim visās šī vārda nozīmēs.

Kādu pasauli jūs vēlētos redzēt pēc šīs briesmīgās krīzes?

Kad bija pirmais vilnis, man šķita, ka tam nebūs nekāda efekta, ka to aizmirsīsim pirmo divu nedēļu laikā. Vairs neesmu tik pārliecināts. Liels pārsteigums man bija visu antikus-tību izveidošanās un absurds, kas tika likts ārā. Tad cerēju, ka varbūt notikumu virzība šiem cilvēkiem tiks apdomāties, bet tā nenotika. Tagad nezinu, ko gaidīt. Es vispār ne-cenšos skatīties uz pasaules notikumiem pesimistiski. Varbūt solidaritāte varētu būt lieta, ko varam sagaidīt?

Šogad saistībā ar literatūras balvu izcēlās asas diskusijas par nominācijām prozā, piemēram, kāpēc balvai netika izvirzīta Andras Manfredes grāmata *Vilcēni*, ko kritiķi atzinuši par spēcīgu darbu. Vai jūs Literatūras gada balvas procesā redzat kaut ko, kas darāms citādi nekā līdz šim?

Neesmu lasījis Manfredes darbu. Kritiķe Anda Baklāne teica, ka tas ir labs. Žūrijai bija jāiz-lasa kādas 80 grāmatas, no kurām jāizvēlas nominācijas. Šis modelis nav ideāls, bet pie tā ir strādāts, un tas darbojas. Kā panākt, lai

žūrijā būtu cilvēki, kas nepazīst nevienu no autoriem? Nezinu, ko tur varētu labāk izdarīt.

Vai jūs dosities pēc savas vakcīnas, un vai tas varētu kļūt par vienu no gada lielākajiem notikumiem jūsu dzīvē?

Ceru, ka tas nebūs lielākais gada notikums. Es metālistu stilā došos pēc vakcīnas tieši 13. datumā. 13. maijs gan laikam ir ceturtdiena, nevis piektdiena. ●

CV JĀNIS JONĒVS

- Dzimis 1980. gada 21. martā Jelgavā
- Absolvējis Latvijas Kultūras akadēmiju, studējis starpkultūru sakarus
- No franču valodas tulkojis Bernāra Marī Koltesa lugu *Kokvilnas lauku vientulībā*, Pjēra Luisa īsprozu, Agotas Kristofas romānu *Lielā burtnīca*
- 2013 Debijas romāns *Jelgava 94*
- 2014 Grāmata bērniem *Slepenie svētki*
- 2020 Stāstu krājums *Tīģeris*
- Divkārtējs Latvijas Literatūras gada balvas laureāts